

Közjavak

A kormányzat kihívásai a mai piacgazdaságban

V. évf.

2. szám

2019. április - június

Az MTA-DE Közzolgáltatási Kutatócsoport tudományos folyóirata

A SZÁM TARTALMA

Állam és mások

Monok Tamás: A fordított adózás, mint a gazdaság fehéritésének egyik eszköze

Salya Fruzsina: Közpénzek védelme az EU költségvetési javaslatának tükrében

Gulyás Lilla: Körkörös gazdaság: út egy zöldebb jövő felé

Széles Krisztina: Barcelona labdarúgóklub kontra Bizottság – A EUB visszarúgta a labdát: nincs szó lappangó támogatásról

Kanyuk Petra: „Valami régi, valami kölcsön, valami kék, valami új...” – gondolatok a resztoratív igazságszolgáltatás hazai szabályozásáról az európai uniós elvárások tükrében

Hírösszefoglalók

IMPRESSZUM

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Bartha Ildikó

SZERKESZTI A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

Bartha Ildikó (szerkesztő)
Bordás Péter (szerkesztő)
Horváth M. Tamás (a Szerkesztőbizottság elnöke)

KIADJA:

MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport
Kiadásért felelős: Horváth M. Tamás, kutatócsoport-vezető

4028 Debrecen, Kassai út 26.
Levelezési cím: 4002 Debrecen, Pf. 400.
Tel/FAX: (52) 512-701/77119
E-mail: kozszolg.kut@law.unideb.hu
Blog oldal: kozjavak.hu

Megjelenik negyedévente

ISSN 2498-7190

© 2019 MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport.

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a szerzők írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható. Idézni, szöveges tartalmat átvenni csak a forrásra való hivatkozással szabad.

TARTALOMJEGYZÉK

ÁLLAM ÉS MÁSOK

<i>A fordított adózás, mint a gazdaság fehéritésének egyik eszköze</i>	3
<i>Közpénzek védelme az EU költségvetési javaslatának tükrében</i>	11
<i>Körkörös gazdaság: út egy zöldebb jövő felé</i>	17
<i>Barcelona labdarúgóklub kontra Bizottság –</i>	22
<i>A EUB visszarúgta a labdát: nincs szó lappangó támogatásról</i>	22
<i>„Valami régi, valami kölcsön, valami kék, valami új...” – gondolatok a resztoratív igazságszolgáltatás hazai szabályozásáról az európai uniós elvárások tükrében</i>	29

HÍRÖSSZEFOGLALÓK

<i>Döntött az EJEB a magyar tankönyvpiac államosításának ügyében</i>	36
<i>Új fejlemények Brexit-ügyben: mi jöhet még?</i>	39
<i>EP: több szabadság jár az apáknak</i>	41
<i>AB határozat a véleménynyilvánítás alkotmányos védelmének határáról</i>	43
<i>A kukaholding aktuális fejleményei</i>	46
<i>Négy új európai polgári kezdeményezést vett nyilvántartásba az Európai Bizottság</i>	48
<i>Védőoltásellenes panasz ügyében döntött az AB</i>	50
<i>Képtelen szabadulni Európától a miniszterelnökét vesztő Nagy-Britannia</i>	52
<i>Elhalasztva? Még sem áll fel az önálló közigazgatási bíróság?!</i>	54
<i>A fiktív számlák esetén fennálló hozzáadottérték-adó levonási jogról döntött az EUB</i>	55
<i>AB: nem alaptörvény-ellenes a hajléktalanság kriminalizálása</i>	58
<i>A főtanácsnoki indítvány szerint nem ellentétes az uniós joggal a távközlési különadó</i>	60
Szerzőink figyelmébe	62

A FORDÍTOTT ADÓZÁS, MINT A GAZDASÁG FEHÉRÍTÉSÉNEK EGYIK ESZKÖZE *

Monok Tamás¹

Az Európai Bizottság (továbbiakban: Bizottság) a hozzáadottérték-adóra vonatkozó cselekvési tervről szóló, 2016. április 7-ei közleményében² bejelentette, hogy a határokon átnyúló termékértékesítések és szolgáltatásnyújtások adóztatásán alapuló javaslatot kíván előterjeszteni a tagállamok közötti, határokon átnyúló, vállalkozások közötti kereskedelemre vonatkozó, végleges hozzáadottérték-adó rendszerre vonatkozóan.

Ezen cselekvési terv okán, az Európai Unió Tanácsa (továbbiakban: Tanács) 2018. december 20. napján elfogadott irányelvvel,³ jelentős módosításokat épít be a jelenlegi közös hozzáadottérték-adó rendszerről szóló irányelv⁴ szabályrendszerébe. Ez alapján a tagállamok, 2022. június 30-ig, a gazdaság fehérítése céljából, a határokon nem átnyúló értékesítésekre általános fordított adózási mechanizmust vezethetnek be, ezzel előírva, hogy a hozzáadottérték-adó megfizetésére kötelezett személy az az adóalany, akinek a részére történő összes termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás ügyletenként meghaladja a 17 500 euró értékhatárt.⁵ Azonban az irányelv megalkotása során az Európai Unió intézményei által kiadott javaslatok, tervezetek, ajánlások és vélemények egyike sem tartalmazza konkrétan azt, hogy milyen módon segíti a fent nevezett módosítás a feketegazdaság visszaszorítását.

Jelen tanulmány célja, a fenti rendelkezések aktualitása okán annak ismertetése, hogy a fordított adózási mechanizmus, miként értelmezhető a gazdaság fehérítésének egyik eszközeként, továbbá, hogy az Európai Uniónak milyen célkitűzései és távlati tervei vannak ezzel összefüggésben.

* DOI 10.21867/KjK/2019.2.1.

¹Dr. Monok Tamás, jogász, MKVKOK adótanácsadó hallgató

² A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak egy, a héára vonatkozó cselekvési tervről Úton egy egységes uniós héaövezet felé - új döntések szükségeltetnek. COM(2016) 148 végleges [a továbbiakban: COM(2016) 148]

³ A Tanács (EU) 2018/2057 irányelve a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló 2006/112/EK irányelvnek az általános fordított adózási mechanizmus egy bizonyos értékhatárt meghaladó termékértékesítésekre és szolgáltatásnyújtásokra vonatkozó ideiglenes alkalmazása tekintetében történő módosításáról. Ezen irányelv több részletszabályt, és egy egységesen kimunkált feltételrendszert is tartalmaz, de ezek jelen tanulmány vonatkozásában nem bírnak relevanciával. [a továbbiakban: EU 2018/2057]

⁴ A Tanács 2006/112/EK irányelve a közös hozzáadottértékadó-rendszerről [a továbbiakban: 2006/112/EK]

⁵ EU 2018/2057 1. cikk (1)

A módosítást szükségessé tevő körülmények

A Bizottság szerint a hozzáadottérték-adó kiesése⁶ (a tervezett adóbevétel és az adóhatóságok által ténylegesen beszedett adó közötti különbség) az Európai Unióban megközelítette a 160 milliárd eurót, és ebből mintegy 50 milliárd euró a határokon átnyúló csalásoknak tudható be.⁷

A feketegazdaság mértéke Magyarországon például eléri a GDP 22–25 százalékát, azaz évente több ezer milliárd forintot.⁸ Ebből látszik, hogy a belföldön elkövetett csalások⁹ számottevően rontják az ország gazdasági teljesítményét, főleg azok öngerjesztő hatása miatt. Öngerjesztő hatás alatt példaként azt kell érteni, hogy egyes vállalkozások, a csalásból származó vagyoni előnyük okán, a többi piaci szereplőnél kedvezőbb áron tudják értékesíteni termékeiket, vagy nyújtani szolgáltatásaikat, mely versenyelőnyhöz juttatja őket, így más vállalkozásokat is csalás elkövetésére sarkall, amennyiben azok is kedvezőbb áron kívánnak értékesíteni vagy szolgáltatást nyújtani.

Ilyen körülmények között a tagállamok új intézkedések bevezetését kérték, ugyanis felismerték, hogy rendkívül magas adóbevételektől esnek el,¹⁰ a feketegazdaság visszaszorítása pedig ebből adódóan hatalmas lehetőség az állami bevételek növelésére.

Mindezeken túl, viszont a legfőbb nevesített ok, amely miatt mind a Tanács mind pedig a tagállamok szorgalmazták a módosításokat, az ún. körhintacsálások esetköre,¹¹ mely az 1990-es években terjedt el a Közösségen belül, és azóta is az leggyakoribb adócsalási módszer az Európai Unióban.¹²

⁶ A Bizottság részletesen nem definiálta ezt a fogalmat, de véleményem szerint mind az adótartozással, mind pedig az adókikerüléssel kapcsolatos kiesést is érti ezen meghatározás alatt. Adótartozás esetén az adót bevallották, de nem fizették meg, adókikerülés esetén pedig se bevallásról, se pedig megfizetésről nem beszélhetünk – így ez utóbbi esetben fogalmilag kizárt az adótartozás -, azonban végeredményében mindkét eset ahhoz vezet, hogy hiánya keletkezik az állami költségvetésnek. A későbbiekben látható lesz, hogy a körhintacsálás okán nincs jelentősége annak, hogy melyik eset eredményez költségvetési hiányt, így nem tartom indokoltnak a két fogalom külön-külön történő használatát.

⁷ 2013-as adatok, <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/vat-reverse-charge/>

⁸ https://piacesprofit.hu/kkv_cegblog/feketegazdasag-megsporolhatnank-nehany-matolcsy-csomagot/ (letöltés dátuma: 2019. március 25.)

⁹ Az adócsalás jelen esetben, mint gyűjtőfogalom áll előttünk, mely szűk értelemben a Btk. szerinti költségvetési csalás bűncselekményeként minősül, tágabb értelemben viszont a jogdogmatika szerinti adókikerülés esetét jelenti, mely a jogszabályok megsértésével történő magatartást feltételez. Lásd bővebben: 6. lábjegyzet.

¹⁰ EU 2018/2057 (3)

¹¹ EU 2018/2057 (3)

¹² [http://www.adko.hu/01_files/adotanulmanyok/2013/patyi_adrienn_az_afa_adonemre_elkovette_tt_adocsalas_egyes_elkovetesi_magatartasai\[jogi_forum\].pdf](http://www.adko.hu/01_files/adotanulmanyok/2013/patyi_adrienn_az_afa_adonemre_elkovette_tt_adocsalas_egyes_elkovetesi_magatartasai[jogi_forum].pdf) (letöltés dátuma: 2019. március 25.)

A fordított adózásról

Alapvetően kétféle adózási technika ismeretes a hozzáadottérték-adó rendszerében, melyek az egyenes adózás és a fordított adózás. Egyenes adózás esetén, az adót az adóztatandó termékértékesítést vagy szolgáltatásnyújtást végző adóalany köteles megfizetni,¹³ míg fordított adózás esetén az adót a terméket beszerző, vagy a szolgáltatást igénybevevő adóalany fizeti meg.¹⁴ A HÉA irányelv hatálya alá tartozó ügyletek esetén az egyenes adózás a főszabály, fordított adózásra pedig csak taxatív módon meghatározott esetekben kerülhet sor. Fordított adózás esetén, az ügyletről kibocsátott számla nem tartalmaz hozzáadottérték-adót, a beszerző egyszerre lesz hozzáadottérték-adó fizetésére kötelezett és hozzáadottérték-adó levonására jogosult,¹⁵ így ebben a tekintetben a költségvetésnek nem keletkezhet hiánya.¹⁶ Ezekből következik, hogy a fordított adózási mechanizmus alkalmazása, elméletben alkalmas lehet a feketegazdaság visszaszorítására, és az állami bevételek növelésére.

A körhintacsálás

Mielőtt részletesen bemutatom a csalás folyamatát, fontosnak tartom ismertetni az abban résztvevő felek továbbiakban történő megnevezését. Ezek a „bróker”, az „eltűnő kereskedő” és a „buffer”,¹⁷ melyek mindegyike adóalanynak minősül egyazon tagállamban, továbbá a „csatorna”, mely egy másik tagállam adóalánya.

A folyamat lényege, hogy a bróker egy másik tagállamba értékesíti az adott terméket, mely ügylet a HÉA irányelv alapján¹⁸ Közösségen belüli értékesítésnek minősül, így - amennyiben a Közösségen belüli hozzáadottérték-adó mentes értékesítés feltételei fennállnak - az a bróker számára nem keletkeztet adófizetési kötelezettséget. Ugyanakkor az áru beszerzője az csatorna lesz, akire a - közösségi beszerzés okán, a nemzetközi ügyletekben is használatos - fordított adózás szabályai érvényesek,¹⁹ így az ügylet után keletkező és fizetendő hozzáadottérték-adót levonásba helyezi, azaz nem keletkezik elszámolandó hozzáadottérték-adója. Eddig a pontig semmilyen

¹³ 2006/112/EK 193.cikk

¹⁴ 2006/112/EK 194-199. cikk

¹⁵ Amennyiben a HÉA irányelv egyéb feltételeinek is megfelel, és az adóalany a HÉA teljes összegének levonására jogosult. Például nem kell arányosítást alkalmaznia.

¹⁶ Varga József (2017): Az adóteher-csökkentés és a gazdaság kihéberítésének pályája Magyarországon 2010 után, *Pénzügyi Szemle*, 2017/1., 17.

¹⁷ <http://www.royalhaz.hu/igy-mukodik-a-korhinta-csalas/> (letöltés dátuma: 2019. március 25.)

¹⁸ 2006/112/EK 200. cikk

¹⁹ A nemzetközi elemet is tartalmazó ügyletek körében alkalmazandó fordított adózás, megegyezik a belföldi FAD mechanizmusával, csak más célt szolgál.

illegális cselekmény nem valósul meg, ugyanis ez a módszer a Közösségen belüli kereskedelem főszabálya. A csalást megvalósító tevékenység ezután kezdődik.

A csatorna továbbértékesíti ugyanazt a terméket a bróker tagállamában lévő eltűnő kereskedőnek, mely szintén Közösségen belüli értékesítésnek minősül, így a csatornának se a beszerzés, se pedig az értékesítés után sem keletkezik hozzáadottérték-adó fizetési kötelezettsége. Az áru ezen a ponton az eltűnő kereskedő birtokában van,²⁰ aki, mint közösségen belüli beszerzést lebonyolító adóalany, levonásba helyezi a beszerzés után fizetendő adót, így ekkor nem keletkezik adófizetési kötelezettsége. Ezt követően értékesíti a terméket a buffer részére, amely viszont már belföldi termékértékesítés, tehát egyenesen adózik. Ennek értelmében, az ügylet után az eltűnő kereskedőnek adófizetési kötelezettsége keletkezik az államháztartás központi költségvetése felé, majd ahogy azt a neve is sugallja, „eltűnik”, azaz kivonja magát a hatóságok látóköréből anélkül, hogy teljesítette volna az adófizetési kötelezettségét. Ekkor keletkezik hiánya az államháztartásnak, és valósul meg az adott tagállam büntetőjogába ütköző, az állami költségvetést károsító bűncselekmény. A folyamat azonban még nem ért véget.

Ekkor a termék a buffer birtokába kerül, amit továbbértékesítési céllal szerzett be, tehát az eltűnő kereskedő által rá áthárított hozzáadottérték-adó összegét levonásba helyezi. Ezt követően visszaértékesíti a terméket a brókernek, mely ügylet szintén egyenesen adózik, tehát a buffer számára keletkezik adófizetési kötelezettséget, aki viszont a hozzáadottérték-adó pusztán áthárításán túlmenően, az értékesítést követően teljesíti az adófizetési kötelezettségét az államháztartás felé.²¹ Észrevehető, hogy a termék visszakerült a bróker birtokába, aki szintén továbbértékesítési céllal szerezte be a terméket, így levonhatja a buffer által rá áthárított adó összegét, de mivel ismét a másik tagállamban lévő csatorna részére fog értékesíteni, fizetendő adója nem keletkezik. Mindezek alapján tisztán látszik, hogy a brókernek a „körhinta” után csak levonható hozzáadottérték-adója keletkezett, fizetendő pedig nem, következésképpen a különbözetet visszaigényelheti az állami költségvetéséből.

Az összefüggések feltárása végett fontosnak tartom kiemelni, hogy a bróker azt az összegű adót igényli majd vissza, amit az eltűnő kereskedő nem fizetett

²⁰ A folyamat érthetősége kedvéért használom a „birtokában van” kifejezést jelen bekezdésben, ugyanúgy ahogy a továbbiakban is, azonban álláspontom szerint, a gyakorlatban nem feltétlen van szükség az adott termék fizikai átruházására. Elég lehet pusztán a fiktív számlák kiállítása, vagy szintén „fiktív”, például hajléktalanok nevére bejegyzett gazdasági társaságok alapítása.

²¹ Tisztán kell látni, hogy a buffernek az eltűnő kereskedő számlája miatt keletkezik levonható adója, a bróker felé történő értékesítés miatt pedig fizetendő adója, melyek összege a példa szerint megegyezik. Véleményem szerint viszont a gyakorlatban az a kézenfekvő megoldás, hogy a buffer fizetendő adója minimálisan meghaladja a levonható adóját.

meg,²² tehát végeredményében olyan összeget kap, ami soha senki által nem került befizetésre.

A fordított adózás „fehérítő” hatása

Jelen részben kísérletet teszek a bevezetésben felvetett első kérdés megválaszolására, nevezetesen arra, hogy a fordított adózási technika miként gátolhatja meg ezt a csalási formát.

Megfigyelhettük, hogy a fent leírt eseménysorban a bróker és a csatorna, valamint a csatorna és az eltűnő kereskedő viszonylatában érvényesül a fordított adózás, azonban ez a határokon átnyúló kereskedelem főszabálya, így nem is tartozik jelen tanulmány vizsgálati fókuszába.

Azt azonban látnunk kell, hogy az eltűnő kereskedő és a buffer, valamint a buffer és a bróker közötti ügyletek vonatkozásában, mint belföldi ügyletek, az egyenes adózás szabályai az irányadóak. Ezeket a szabályokat módosítaná az irányelv annyiban, amennyiben ezek meghaladják a 17 500 euró értékhatárt, úgy fordított adózás hatálya alá tartozónak minősülnének. Ha ez megtörténik, akkor a „körhinta” folyamata a következőképp alakulna:

Amikor az eltűnő kereskedő birtokába kerül a termék, a közösségi beszerzés okán továbbra is levonja az általa megállapított fizetendő hozzáadottérték-adót, viszont amikor a buffer részére értékesít, az adó megfizetésére nem az eltűnő kereskedő, hanem a buffer lesz a kötelezett, aki viszont levonásba is helyezi ezt az összeget, így látható, hogy az eltűnő kereskedő és a buffer közötti ügylet nem keletkeztet adókötelezettséget. Ugyanez az állapot figyelhető meg a buffer és a bróker viszonylatában is, mely szerint a buffer értékesíti a terméket a bróker részére, mely ügylet után már a bróker az adófizetésre kötelezett, de mint továbbértékesítési célra beszerzett termék után le is vonhatja a fizetendő adóját, így neki sem keletkezik adófizetési kötelezettsége.

Mindent összevetve elmondható, ha így kerül vissza a termék a brókerhez, akkor a lényegi különbség az, hogy a „körbe” tartozó egyik szereplőnek sem keletkezik tényleges hozzáadottérték-adó fizetési kötelezettsége, így a láncolat végén a bróker sem fog tudni hozzáadottérték-adót visszaigényelni. Mindaddig, amíg a termék értékesítése adóalanynok között történik, az államháztartás központi költségvetésének sem keletkezhet hiánya.

Amennyiben a „körhinta” valamelyik szereplője, azonban nem adóalanynak, hanem magánszemély fogyasztónak értékesítené a terméket, úgy egyenesen adózna, tehát neki keletkezne hozzáadottérték-adó fizetési kötelezettsége az értékesítés után. Ha ilyen feltételek mellett próbálna meg „eltűnni”, akkor az adóhatóságnak nem kellene a láncolat összes szereplőjére kiterjedő vizsgálatot

²² Az előző végjegyzetben kifejtett minimális különbség ekkor is érvényesülhet.

lefolyatatnia, hanem csak az „eltűnni kívánó” adóalanyon kellene számon kérnie a meg nem fizetett adót. Ez a gazdaság fehéritésén túlmutató intézkedésként is értelmezhető, mely jelentősen tehermentesítené a tagállamok adóhatóságait, de ezen felvetés részletesebb vizsgálata nem tartozik jelen tanulmány körébe.

A módosítások célkitűzése

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság álláspontja²³ szerint, a hozzáadottérték-adó elkerülése egy európai járvány, amely ellen időszerű és hasznos felvenni a küzdelmet, ugyanakkor az adóelkerülés elleni küzdelem politikája elsődlegesen a tagállamok felelősségi körébe tartozik.²⁴

A változtatással a Tanács azon tagállamoknak kíván segítséget nyújtani, amelyekben a hozzáadottérték-adó csalás különösen nagy méreteket ölt, viszont nem rendelkeznek megfelelő eszközökkel az ellene történő fellépéshez.²⁵ Azt azonban tisztán kell látni, hogy az Unió részéről az említett módosítások jelen állapot szerint mindössze egyfajta „kísérletként” jellemezhetőek. Ez egyrészt azzal támasztható alá, - mint az az irányelv szóhasználatából²⁶ is kitűnik - hogy az általános fordított adózási mechanizmus (továbbiakban: ÁFAM) szélesebb körű bevezetése pusztán egy lehetőség a tagállamok számára, így ezzel nem kötelesek élni, továbbá határidőhöz is kötött.²⁷ Másrészt pedig, feltűnően szoros együttműködési kötelezettség áll fent valamennyi tagállam és az Unió intézményei között. Ez az együttműködési kötelezettség több elemből áll. Az ÁFAM-ot alkalmazó tagállamoknak, legkésőbb egy évvel az alkalmazás megkezdését követően, időközi jelentést kell benyújtaniuk a Bizottságnak, mely részletesen leírja a mechanizmus alkalmazásának hatékonyságát, továbbá, ha a tagállam önszántából dönt az ÁFAM saját jogrendszeréből való kivezetéséről, az alkalmazásának befejezését követő három hónapon belül zárójelentést kell benyújtania annak átfogó hatásairól.²⁸ További kötelezettség, hogy az ÁFAM-ot nem alkalmazó tagállamoknak is jelentéstételi kötelezettségük van a Bizottság részére, mely tartalmazza az ÁFAM más tagállamok általi alkalmazásának, a

²³ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló 2006/112/EK irányelvnek az általános fordított adózási mechanizmusnak termékek és szolgáltatások egy bizonyos határértéket meghaladó értékesítésére vonatkozó ideiglenes alkalmazása tekintetében történő módosításáról. COM(2016) 811 [a továbbiakban: COM(2016) 811] 3.1

²⁴ COM(2016) 811 3.6

²⁵ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/vat-reverse-charge/> (letöltés dátuma: 2019. március 25.)

²⁶ EU 2018/2057 1. cikk (1)

²⁷ 2020. június 30. [EU 2018/2057 1. cikk (1)]

²⁸ EU 2018/2057 1. cikk (6)

területükön érzékelhető hatásait.²⁹ Az együttműködés további aspektusa, hogy az ÁFAM-ot alkalmazó tagállamok, különböző információkat kötelesek minden tagállam számára elektronikus formában megküldeni.³⁰ Ilyen információk lehetnek azon személyek neve, illetőleg jogi személy esetén a vezető tisztségviselőjük neve, akikre vagy amelyekre vonatkozóan, az ÁFAM alkalmazásának kezdődőpontját megelőző 12 hónapban hozzáadottérték-adó csalás miatt büntetőjogi vagy közigazgatási eljárás volt folyamatban,³¹ akiknek vagy amelyeknek hozzáadottérték-adó alanyként történő nyilvántartásba vétele az adott tagállamban az ÁFAM bevezetését követően zárult le,³² valamint akik vagy amelyek az ÁFAM bevezetését követő két egymást követő adó-megállapítási időszak során nem nyújtottak be hozzáadottérték-adó bevallást.³³

Végezetül pedig az egyik, ha nem a legfontosabb rendelkezés, mely az ÁFAM kísérleti jellegét bizonyítja, hogy amennyiben a mechanizmus bevezetése jelentősen kedvezőtlen kereskedelmi hatásokat fejtene ki az Európai Unió belső piacán, úgy hat hónap elteltével, visszaható hatály nélkül hatályon kívül kell helyezni.³⁴ Az előző bekezdésekben leírt, viszonylag részletes szabályanyag bemutatását azért tartom fontosnak, hogy éreztessem, tényleg quasi példa nélküli információcsere valósul meg, továbbá nagyon erősen teszt jellegű megoldással állunk szemben.

A bevezetésben felvetett második kérdésre válaszolva, véleményem szerint a tanulmány megírásának időpontjában, még maga az Európai Unió sem tudja felmérni azt, hogy a módosítások milyen hatással lehetnek a belső piacra. Emiatt van szükség a fent bemutatott szoros együttműködésre, hogy ha tényleges negatív irányú változások következnenek be, akkor azonnali és hatékony intézkedések kerülhessenek foganatosításra.

Megállapítható, hogy a fordított adózás alkalmazási körének szélesítése, megoldást nyújthat az Európai Unió és a tagállamok által kifejezetten sérelmezett körhíntacsalások ellen. Mindezek alapján elmondható, hogy igen, a fordított adózás alkalmazása egy lehetséges „fegyver” a feketegazdaság ellen folytatott küzdelemben. Ugyanakkor láthattunk, hogy maga az Unió is szkeptikus ezen a téren. Ezzel kapcsolatosan nem kívánok egyértelmű állást foglalni, hogy a rendszer jó-e vagy sem, mindazonáltal - a bemutatott példa

²⁹ EU 2018/2057 1. cikk (7)

³⁰ EU 2018/2057 1. cikk (6)

³¹ EU 2018/2057 1. cikk (6) a)

³² EU 2018/2057 1. cikk (6) b)

³³ EU 2018/2057 1. cikk (6) c)

³⁴ EU 2018/2057 1. cikk (5)

okán is - érdeklődően várom, hogy a tagállamok miként implementálják az irányelv rendelkezéseit, és ezek milyen hatással járnak majd a belső piac vonatkozásában.

Források jegyzéke:

- A TANÁCS 2006/112/EK IRÁNYELVE - a közös hozzáadottértékadó-rendszerről
- A TANÁCS (EU) 2018/2057 IRÁNYELVE - a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló 2006/112/EK irányelvnek az általános fordított adózási mechanizmus egy bizonyos értékhatárt meghaladó termékértékesítésekre és szolgáltatásnyújtásokra vonatkozó ideiglenes alkalmazása tekintetében történő módosításáról
- COM (2016) 148 - A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak egy, a héára vonatkozó cselekvési tervről Úton egy egységes uniós héaövezet felé - új döntések szükségeltetnek
- COM(2016) 811 - Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló 2006/112/EK irányelvnek az általános fordított adózási mechanizmusnak termékek és szolgáltatások egy bizonyos határértéket meghaladó értékesítésére vonatkozó ideiglenes alkalmazása tekintetében történő módosításáról
- Varga József, Az adóteher-csökkentés és a gazdaság kihéberítésének pályája Magyarországon 2010 után, Pénzügyi Szemle, 2017/1.
- [http://www.adko.hu/01_files/adotanulmanyok/2013/patyi_adrienn_az_afa_adonemre_elkovetett_adocsalas_egyes_elkovetesi_magatartasai\[jog_i_forum\].pdf](http://www.adko.hu/01_files/adotanulmanyok/2013/patyi_adrienn_az_afa_adonemre_elkovetett_adocsalas_egyes_elkovetesi_magatartasai[jog_i_forum].pdf)
- <http://www.royalhaz.hu/igy-mukodik-a-korhintacsalas/>
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/vat-reverse-charge/>
- https://www.piacprofit.hu/kkv_cegblog/feketegazdasag-megsporolhatnank-nehany-matolcsy-csomagot/

KÖZPÉNZEK VÉDELME AZ EU KÖLTSÉGVETÉSI JAVASLATÁNAK TÜKRÉBEN *

Salya Fruzsina¹

Az Európai Bizottság 2018. májusában egy modern, hosszú távú költségvetési javaslatot nyújtott be a 2021-2017-es időszakra vonatkozóan. A tervezet kialakításakor figyelembe kellett venni az Egyesült Királyság lehetséges távozásának az Unióra gyakorolt gazdasági hatásait. E mellett több új célkitűzést is megfogalmazott a Bizottság, továbbá kiemelt figyelmet fordított az uniós költségvetés és a jogállamiság kapcsolatára. Ez a szabályozás kiemelten érintené Magyarországot és Lengyelországot, tekintettel az igazságszolgáltatás rendszerében bevezetendő változásokra. Bár ezen fontos kérdésekben is számos fordulat következett be az elmúlt hónapokban, kérdéses az, hogy az újonnan kialakuló bizottsági szereposztás után várható-e változás a V4-ek számára.

Minden állam működésének alapvető feltétele, hogy megfelelően érvényesítse érdekeit a közpénzek védelme tekintetében. A közpénz a kormányzati szektor különböző úton szerzett bevételeit, a közbevételeket takarja, melyeket majd a kormányzati szektor alanyai feladataik ellátására, közkiadások finanszírozására fordítanak.²A közpénzügyi rendszer megfelelő kialakítása és működtetése állami érdek; a közbevételeket bármilyen módon megrövidítő jogsértő magatartások felderítése és szankcionálása nem kizárólag az érintett hatóságok és egyének ügye, hanem már közérdek is, hiszen e magatartásokkal voltaképpen nem csak az adóztató hatalomnak okoznak kárt, hanem az egész társadalomnak.³

Uniós közpénzvédelem

A nemzetközi és nemzetek feletti szervezetek létrejöttével a közpénzek védelméhez fűződő érdek, már nem csak az egyes tagállamok érdekkörébe tartozik. Az EUMSZ. 107. cikk (1) bekezdése szerint „Ha a Szerződések másként nem rendelkeznek, a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a

* DOI 10.21867/KJK/2019.2.2.

¹Salya Fruzsina, joghallgató, DE ÁJK

² Varga Judit (2017): *Közpénz és közpénzügyi rendszer: Fogalmi alapvetés*, In: Horváth M. Tamás – Bartha Ildikó - Varga Judit (szerk.): *Honnan hová? A közpénzek védelméről*, Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Debrecen, 2017.

³ Pfeffer Zsolt (2018): *A közpénzügyi viszonyok védelme* (<http://ujbtk.hu/dr-pfeffer-zsolt-a-kozpenezugyi-viszonyok-vedelme/>) (letöltés dátuma: 2019. április 15.)

tagállamok közötti kereskedelmet.”⁴ A közpénzek felhasználása során elsődleges szempont az eredményesség, hatékonyság és gazdaságosság kritériumainak való megfelelés.⁵ Az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelmét a kiadási és a bevételi oldal megóvása egyaránt jelenti, bár talán az előbbi nagyobb jelentőséggel bír, köszönhetően annak, hogy az uniós költségvetésből jelentős a pályázati úton elosztott források aránya, mely számos problémát is magában rejt.⁶

Büntetőjogi védelem

A büntetőjog csak a legsúlyosabb jogsértésekre, a legvégső esetben rendelkezik legitimációval, akkor, amikor már más jogág szankciói nem segítenek.⁷ Ez a büntetőjog ultima ratio jellege. A jogalkotó az egyes elkövetési magatartásokra, azok társadalomra veszélyességére tekintettel különböző jogi szankciókat rendelhet, mint például a vagyoni hátránnyal fenyegető szankciók. Ilyenkor nem tartja szükségesnek büntetőjogi szankció alkalmazását. Vannak olyan esetek, amikor a pénzügyi jog által nyújtott lehetőségekkel nem elégszik meg és szabálysértési alakzatot ír elő az adott jogsértésre. Erre példa a vámszabálysértés: a bűncselekménytől való elhatárolás alapja az elkövetési érték, de ettől függetlenül mindig szabálysértés valósul meg, ha a körülírt magatartást gondatlanul követik el.⁸

A magyar Btk. büntetni rendeli a költségvetési csalást, a csalást továbbá számos költségvetést károsító bűncselekményt is.⁹ Emellett meg kell említeni a büntetőjogi megközelítésű jogforrást, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló 1995. július 26-i egyezményt (PFI egyezmény) és annak három jegyzőkönyvét. Az Egyezmény értelmében a csalás történhet egyfelől a bevételeket, másfelől a kiadásokat érintő csalárd magatartások aspektusából.¹⁰

Az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) egyik fő feladata, a csalás valamint a korrupciós bűncselekmények kivizsgálása. Ennek érdekében vizsgálatokat és helyszíni kihallgatásokat végez, és a vizsgálat végeztével ajánlásokat ad ki a tagállamok csalás elleni hivatalai részére. Az ajánlott lépések végrehajtását az OLAF felügyeli.¹¹

⁴ EUMSz. 107.cikk (1)

⁵ <http://allamhaztartas.kormany.hu/koltsegvetesi-gazdalkodas> (letöltés dátuma: 2019. április 15.)

⁶ Madai Sándor (2017): Új büntetőjog? Közpénzvédelem az Európai Unióban, In: Horváth M. Tamás – Bartha Ildikó - Varga Judit (szerk.): Honnan hová? A közpénzek védelméről, Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Debrecen, 2017, 260.

⁷ 30/1992. (V.26.) AB határozat

⁸ Pfeffer (2018): *i.m.*

⁹ 2012.évi C. törvény XXXIX. fejezet: A költségvetést károsító bűncselekmények

¹⁰ Madai (2017): *i.m.* 263-264.

¹¹ Csalás elleni közdelem- https://europa.eu/european-union/topics/fraud-prevention_hu (letöltés dátuma: 2019. április 15.)

Az EU, a 2021-2027-es időszakra javasolt költségvetési tervezetben 56 milliárd forintnak megfelelő összeggel kívánja támogatni az EU-s költségvetést érintő csalás, korrupció és egyéb szabálytalanságok megelőzésére és visszaszorítására tett erőfeszítéseket. Az összeget főként egy fejlett technikai rendszer kialakítására, a tagállamok közötti információcsere elősegítésére, valamint a nyomozás hatékonyságának növelésére kívánják fordítani.

Fentebb már említésre került, hogy a tagállami jogalkotó feladata meghatározni azt, milyen szankcióval kívánja sújtani az adott jogellenes magatartást. A ne bis in idem elve tiltja a kétszeres eljárás alá vonást, valamint a kétszeres szankcionálást. Ennek az elvnek kiemelt jelentősége van a közpénzek védelme tekintetében, ugyanis az uniós pénzek védelmét nem egy tagállam látja el, hanem (jelenleg) 28. Könnyen előfordulhat, hogy egy jogsértő magatartást már szankcionáltak egy másik tagállamban, vagy éppen ugyanabban a tagállamban, de nem büntetőjogi szankcióval. A tagállamok közötti együttműködésnek és a külföldi ítéletek elismerésére vonatkozó szabályozás elengedhetetlen ahhoz, hogy az elv ne sérüljön. Azonban az Európai Unió Bírósága a Fransson-ügyben hozott ítéletében kimondta, hogy nem jelenti a ne bis in idem elv sérülését az, hogy valamely tagállam a hozzáadottérték-adóval összefüggő bevallási kötelezettségek teljesítésének elmulasztásában megnyilvánuló ugyanazon tényállásra egymást követően adójogi szankciót és büntetőjogi szankciót alkalmazzon, amennyiben az első szankció nem büntető jellegű, - ennek vizsgálata pedig a nemzeti bíróság feladata.¹²

Jogállamiság és az uniós költségvetés

A jogállamiság elvéből fakadóan vannak bizonyos alapelvek, amelyeknek érvényesülniük kell a közpénzekkel történő gazdálkodás során. Az Alaptörvény közpénzekre vonatkozó rendelkezései tartalmazzák a nyilvánosság, a teljesség, valamint az előirányzatokkal történő elszámolás követelményét is.¹³A jogállamiság az állami hatalomgyakorlás joghoz kötöttségét és a jog szabályainak elsődlegességét jelenti az önkényes (diszkrecionális) hatalomgyakorlással szemben, mely utóbbi csak szűk körben, jogszabályok által korlátozottan jelenhet meg.¹⁴A joguralom – avagy jogállamiság – a mai alkotmányos demokráciák gerince az Európai Bizottság olvasatában, s mára az uniós jogrend alapelvevé is vált. Az elv a hatalomgyakorlást hivatott szabályozni, azt biztosítja, hogy a közhatalom gyakorlása a jogi keretek között maradjon, a demokrácia és az alapvető jogok értékeivel összhangban, független és pártatlan bíróságok kontrollja alatt.¹⁵

¹²C-617/10.-Aklagaren kontra Hans Akerberg Fransson ügy

¹³Alaptörvény 36-39.cikk

¹⁴ Szaniszló Krisztián (2017): Államszervezeti fogalmak útvesztőjében, *JURA*, 2017/2., 422.

¹⁵ Chronows Nóra (2016): Jogállamiság – gondolatok a magyar és az európai uniós jogfejlődésről, *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 2016/4, 32–42.

A jogállamiság hiányosságai egy adott tagállamban pénzügyi kockázatot jelentenek az uniós költségvetésre. A Bizottság által kidolgozott mechanizmus arra ösztönözné a tagállamokat, hogy egy felelős pénzügyi irányítást folytassanak. Ez alatt az igazságszolgáltatás megfelelő működését, valamint a korrupcióval szembeni hatékony fellépést is értik. Az új mechanizmus megvédi az uniós költségvetést a tagállamokban a jogállamiság tekintetében fennálló általánossá vált hiányosságokhoz kapcsolódó pénzügyi kockázatoktól.

Az eljárás lehetővé teszi az uniós számára, hogy felfüggeszse, csökkentse vagy korlátozza az uniós finanszírozáshoz való hozzáférést a jogállamiságot érintő hiányosságok jellegével, súlyosságával és hatókörével arányos módon. Ilyen határozatra a Bizottság tesz majd javaslatot, és az elfogadásáról a Tanács fordított minősített többségi szavazással dönt.¹⁶

Az Európai Bizottság összesen öt kritériumot határozott meg annak érdekében, hogy a jogállamiság ne szenvedjen hiányosságot a tagállamokban, s ezért az uniós források ne kerüljenek csökkentésre.

- Legyen független igazságszolgáltatás, annak érdekében, hogy megfelelő védelmet garantáljon az EU-s forrásból származó támogatásoknak.
- Azoknak a hatóságoknak a megfelelő működése, amelyek feladata a költségvetés céljainak megvalósítása.
- A hatóságok megfelelő fellépése a korrupció ellen.
- A tagállam aktív szerepet vállaljon a korrupció és a visszaélések megelőzéséért.
- Hatékonyan és gyorsan működjön együtt az Európai Csalásellenes Ügynökséggel (OLAF) és az Európai Ügyészséggel.¹⁷

A magyar jogállamiság hiányosságai?

2018 májusában jelentette be az Országgyűlés, hogy az Alaptörvény hetedik módosításával megteremtenék az elkülönült közigazgatási bíraskodás szervezeti alapjait úgy, hogy a rendes bíróságoktól elkülönült, a Kúriával azonos jogállású Közigazgatási Felsőbíróságot hoznának létre. 2018 decemberében az Országgyűlés megszavazta a hetedik módosítást. Az előzetes tervek szerint az új közigazgatási bíróságok 2020. január 1-én kezdték volna meg a működésüket. Ez azt jelentette, hogy a közigazgatási döntések (a járási és megyei kormányhivatalok döntései, jegyzői határozatok, illetve olyan szervek döntései, mint a NAV, GVH vagy a Közbeszerzési Döntőbizottság) bírósági jogorvoslatát ezen túl nem a rendes bíróságok, hanem egy ettől elkülönített szervezet látta volna el.

¹⁶ https://ec.europa.eu/hungary/news/20180502_multiannual_financial_framework_hu (letöltés dátuma: 2019. április 15.)

¹⁷ EU budget for the future: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-proposals-financial-management-rule-law-may2018_en.pdf (letöltés dátuma: 2019. április 15.)

A jelenleg fennálló bírósági szervezetrendszeret megbontó intézkedések bejelentését heves viták fogadták mind hazai, mind pedig nemzetközi szinten. Az Európai Unió különösen rossz szemmel nézte a tervezetet, ugyanis az utóbbi időben minden korábbinál komolyabb szankciókat kíván alkalmazni annak érdekében, hogy a tagállamokban érvényesüljön a jogállamiság elve.

Jelenleg a közigazgatási döntések felülvizsgálatát - attól függően, milyen határozatról vagy végzésről van szó - a közigazgatási és munkaügyi bíróságoktól lehet kérni, de jó néhány ügyben kizárólag a fővárosi törvényszéknek vagy a Kúriának van csak hatásköre. A tervezet ezt úgy módosította volna a hatáskörökről szóló rendelkezéseket, hogy csak a közigazgatási bíróságok járhatnak majd el az idesorolt például a napjainkban is nagy visszhangot kiváltó tüntetéssel és választással kapcsolatos ügyekben. A tervezet szerint, a jövőben a Legfelsőbb Közigazgatási Bíróság feladata lett volna a korábban már említett ügyekben, a végső döntés meghozatala.

A tervezet kapcsán aggodalomra adott okot az a felvetés, hogy a közigazgatási ügyszakban nagyobb arányban kapjanak bírói kinevezést a tényleges közigazgatási hatósági gyakorlattal rendelkező jogászok, ez azonban a bírói függetlenséget csorbíthatta volna azzal, hogy a Kormány által támogatott emberek töltötték volna be a pozíciókat, így a közhatalmi aktusok ellenőrzése során kételyek merülhettek volna fel a függetlenség és a pártatlanság tekintetében.

Mindezek után, 2019. május 30-án a Kormány bejelentette, hogy elhalasztja az önálló közigazgatási bíróságok felállítását. A bejelentéshez fűzött indoklás szerint nincs „megnyugtató légkör” a kérdés körül. A legtöbb kritika ugyanis amellet szolt, hogy a bíróság felállításával csorbulna a jogállamiság. A Kormány szerint a tervezett intézkedés a jogállamiság szempontjából nem kifogásolható, azonban hátráltatná a felállítást, ha e kritikákkal kapcsolatos vitákat nem zárnák le megfelelően. Kérdéses tehát, hogy az Unió által is kifogásolt átalakítás visszavonása, milyen hatással lesz az új pénzügyi keret meghatározására.

Az Európai Bizottság által a 2021-2027-es időszakra javasolt költségvetési tervezet, egy olyan modern, a kor szellemiségének megfelelő javaslat, ami megpróbál reagálni az EU legnagyobb problémáira. Bár a tanulmányban nem került részletezésre, de a tervezet kialakítása során figyelembe vették az Egyesült Királyság lehetséges távozásának gazdasági hatásait. Egy olyan gazdasági helyzetet akarnak generálni, ahol alig lesz észrevehető, hogy ha a gazdaságilag második legjelentősebb tagállama már nem részese az EU-nak. Bizonyos mértékben így korlátozódik az EU ma már egyik legfontosabb alapelve, a négy szabadság biztosítása. Ugyanis jelentős volt az EU-s állampolgárok bevándorlása az Egyesült Királyságba munkavállalás céljából.

Ezen túlmenően a tervezet egy olyan szerepet oszt az EU-ra, amely proaktív módon lép fel az Európai Unió pénzügyeit érintő jogellenes magatartások ellen. Minden korábbinál nagyobb figyelmet fordít a közpénzügyek védelmére. Ennek egyik eszközeként is felfogható a jogállamiság és az uniós pénzek összekapcsolása. Nevezetesen, hogy megvonja a támogatás egy részét azoktól a tagállamoktól, ahol nem biztosított a források megfelelő felhasználása. A tervezet jogállamiságra vonatkozó részével arra figyelmeztetik a tagállamokat, hogy a demokrácia ne csak papíron valósuljon meg. Amennyiben egy tagállam ennek a kötelezettségének nem tesz eleget, jelentős uniós forrástól eshet el. Ez pedig egy olyan ország gazdaságát, mint Magyarországé rendkívül hátrányosan érintené.

Források jegyzéke:

- 2012. évi C. törvény a büntető törvénykönyvről
- Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés
- C-617/10. Aklagaren kontra Hans Akerberg Fransson ügy
- 30/1992. (V.26.) AB határozat
- Chronows Nóra (2016): Jogállamiság – gondolatok a magyar és az európai uniós jogfejlődésről, *Pro Publico Bono– Magyar Közigazgatás*, 2016/4, 32–42.
- Madai Sándor (2017): Új büntetőjog? Közpénzvédelem az Európai Unióban, In: Horváth M. Tamás – Bartha Ildikó - Varga Judit (szerk.): Honnan hová? A közpénzek védelméről, Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Debrecen, 2017.
- Pfeffer Zsolt (2018): *A közpénzügyi viszonyok védelme* (<http://ujbtk.hu/dr-pfeffer-zsolt-a-kozpenzugyi-viszonyok-vedelme/>)
- Szaniszló Krisztián (2017): Államszervezeti fogalmak útvesztőjében, *JURA*, 2017/2., 422.
- Varga Judit (2017): *Közpénz és közpénzügyi rendszer: Fogalmi alapvetés*, In: Horváth M. Tamás – Bartha Ildikó - Varga Judit (szerk.): Honnan hová? A közpénzek védelméről, Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Debrecen, 2017.
- https://europa.eu/european-union/topics/fraud-prevention_hu
- https://ec.europa.eu/hungary/news/20180502_multiannual_financial_framework_hu
- <http://allamhaztartas.kormany.hu/koltsegvetesi-gazdalkodas>
- https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-proposals-financial-management-rule-law-may2018_en.pdf

KÖRKÖRÖS GAZDASÁG: ÚT EGY ZÖLDEBB JÖVŐ FELÉ *

Gulyás Lilla¹

Lineáris gazdaságban élünk. Használati tárgyainkat, például mobiltelefonunkat, háztartási gépeinket, ruháinkat néhány évente lecseréljük. Kitermeljük az ásványi anyagokat, legyártjuk, amire szükségünk van, használjuk és eldobjuk, ha már nem vesszük hasznukat. A gazdaságot mozgásban tartjuk, ám ezáltal pazarlóan bánunk az erőforrásokkal és a nyersanyagokkal. Minden eldobott tárgy szemétként terheli a környezetet.

Vitathatatlan, hogy a jelenlegi rendszer nem fenntartható, az egyszeri fogyasztásra épülő gazdasági modell környezetszennyező és pazarló. Európában évente körülbelül 2,5 milliárd tonna hulladékot termelünk, melynek tizedét teszi ki a kommunális hulladék. Ebből 2016-ban 379 kg volt egy átlagos magyar hulladéktermelése.² Kiemelendő, hogy komoly kihívást jelent a kommunális hulladék újrahasznosítása, hiszen vegyes összetételű, sok különböző forrásból származó hulladékról van szó. Amennyiben a hulladékot nem hasznosítják újra vagy használják fel energiatermelésre, a hulladéklerakókban tárolt szemét komoly károkat okoz a környezetnek, például megmérgezheti a talajt és a vizeket, árthat a velük érintkező vadállatoknak. A hulladék bomlásából felszabaduló metán hozzájárul a klímaváltozáshoz, de más anyagok is szennyeznek a levegőt, így az emberi egészségre nézve is károsak.

Megoldás: a körkörös gazdaság

Az Európai Unió a körkörös gazdaság (circular economy) megvalósítására törekszik. A körkörös gazdaság termelési és fogyasztási modellje nem más, mint elérni, hogy egyszeri fogyasztás helyett a termékek élettartamát meghosszabbítsuk.³ A felhasználó szintjén karbantartást, újra használatot, gyártói szinten pedig felújítást, újragyártást, újrafeldolgozást jelent.

Ez a gyakorlatban nem más, mint például, amikor vásárlás helyett kölcsönzünk, vagy ha egy már megvásárolt terméket megjavítunk, átalakítunk, vagy továbbadunk. Amennyiben egy adott termék eléri az életciklusa végét, az alapanyagokat újra lehet hasznosítani. Ezáltal csökken a hulladék mennyisége,

* DOI 10.21867/KjK/2019.2.3.

¹ Gulyás Lilla, joghallgató, DE ÁJK

² <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/society/20180328STO00751/hulladekkezeles-az-eu-ban-trendek-es-statisztikak-infografika> (letöltés dátuma: 2019. június 2.)

³ <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/priorities/society/20151201STO05603/korkoros-gazdasag-mit-jelent-miert-fontos-es-mi-a-haszna> (letöltés dátuma: 2019. június 2.)

illetve az alapanyagok és késztermékek újbóli felhasználása gazdaságilag is értékteremtő.⁴

Nagy szükség van a körkörös gazdaság megvalósítására, hiszen növekszik a népesség és ezáltal a nyersanyagok iránti igény is, az erőforrások pedig szűkösek. Ezen túlmenően a környezetre is komoly hatással van a nyersanyagok termelése, szállítása és felhasználása. Nem mellékesen a nyersanyagok hatékonyabb felhasználásával csökkenthető lenne a széndioxid-kibocsátás is.

A hulladékcsökkentés, a környezetbarát terméktervezés és az újbóli felhasználás az európai vállalkozások számára bruttó 600 milliárd euró megtakarítást jelenthetne, illetve 2-4%-kal csökkentheti az üvegházhatású gázok kibocsátását.⁵ A körkörös gazdaság ezen túlmenően csökkentené a környezetre nehezedő nyomást, biztosítaná a nyersanyagforrásokat, valamint javítaná az EU versenyképességét, illetve 580 ezer új munkahelyet is teremtené.⁶

Mi az EU célkitűzése?

Az EU célja e téren, hogy ösztönözze a lineáris gazdaságról való átállást a körkörös gazdaságra. Az első lépés a körkörös gazdaság felé a hatékonyabb hulladékkezelés. 2018.04.18-án az EP megszavazott egy jogszabálysomagot⁷, melyben az EU ambiciózus vállalásokat tesz, hogy növelje az újrahasznosítást és visszaszorítsa a hulladékok lerakását.

Ennek értelmében:

1. 2025-re a települési hulladéknak legalább 55%-át újra kell hasznosítani, a cél 2030-ra 60%, 2035-re pedig 65% lesz.
2. A csomagolóanyagoknál 2030-ra 70%-os újrahasznosítási arányt kell elérni. Külön cél lesz a papírra és kartonra, műanyagra, üvegre és fára.
3. A tervezet 10%-ban korlátozná a szemétkerétkébe kerülő hulladék mennyiségét.
4. 2025-re a textíliákat és a háztartási veszélyes hulladékot külön kell majd gyűjteni.
5. A lebomló szerves hulladékot 2024-re külön kell gyűjteni, vagy otthon komposztálni kell.

⁴ Bándi Gyula (2011): *Környezetjog*. Szent István Társulat, Budapest, 342-343.

⁵ <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/economy/20151201STO05603/korkoros-gazdasag-mit-jelent-miert-fontos-es-mi-a-haszna> (letöltés dátuma: 2019. június 2.)

⁶ *Uo.*

⁷ Proposals for a Directive of the European Parliament and of the Council • amending Directive 2008/98/EC on waste • amending Directive 1999/31/EC on the landfill of waste • amending Directive 94/62/EC on packaging and packaging waste • amending Directives 2000/53/EC on end-of-life vehicles, 2006/66/EC on batteries and accumulators and waste batteries and accumulators, and 2012/19/EU on waste electrical and electronic equipment.

6. Összhangban az ENSZ fenntartható fejlesztési céljaival a tagállamoknak a kidobott élelmiszer mennyiségét 2025-re 30%-kal, 2030-ra 50%-kal kell csökkenteni.
7. A pazarlás csökkentése érdekében a hatóságoknak ösztönöznie kell az el nem adott étel összegyűjtését és biztonságos újraelosztását.

Sikerek a gyakorlatban

A körkörös gazdasági modellre számos nagyszerű példát találhatunk a gyakorlatban.

1. Erőforrás-visszaforgatás: A Lexmark⁸ nyomtatógyártó 1991 óta visszagyűjti a használt patronokat, amelyeket ellenőrzött körülmények között újratölt, és újból értékesít.
2. Újragyártás: A nehézszerkezeteket gyártó amerikai Caterpillar⁹ teljes üzletágát építette arra, hogy az ügyfelei által visszahozott alkatrészeket alakítja újra, és 40-50 százalékkal az új termékek ára alatt értékesíti. Az átalakítás, újragyártás kiváló példája a Philips HealthCare programja¹⁰ is, amely használt orvosi műszerek felújításával foglalkozik.
3. Újrafeldolgozás: Az újrafeldolgozás talán az egyik legismertebb módszer, vagyis a használt alapanyagok magasabb szinten történő újrahasznosítása. Erre Magyarországon is számos nagyszerű példát találunk, többek között az Réthy Fashion¹¹, vagy a Medence Csoport¹² tevékenysége is erre épül, használt farmerből divatáru, ponyvából bútor lesz.
4. Termék helyett szolgáltatás: A holland Bundles¹³ nem mosógépet, hanem bizonyos számú mosást ad el ügyfeleinek. A gép saját tulajdonában marad, ezért a cég érdeke a folyamatos javítás és karbantartás, hogy minél tovább üzemben maradjon a gép.
5. Megosztás: A GreenGo¹⁴ egy elektromosautó-megosztó rendszer Budapesten. Egy applikáció megmutatja a legközelebb parkoló elektromos autót, amit percdíjas elszámolással kibérelhetünk, majd lerakhatjuk bárhol a szolgáltatási területen belül.

⁸https://www.lexmark.com/hu_hu/products/supplies-and-accessories/lexmark-collection-and-recycling-program.html (letöltés dátuma: 2019. június 2.)

⁹<https://www.caterpillar.com/> (letöltés dátuma: 2019. június 2.)

¹⁰<https://www.philips.hu/healthcare/about/customer-support> (letöltés dátuma: 2019. június 2.)

¹¹<https://rethy-fashion.com/> (letöltés dátuma: 2019. június 2.)

¹²<http://medencedesign.com/> (letöltés dátuma: 2019. június 2.)

¹³<https://www.bundles.nl/en/washing-machine-rental/> (letöltés dátuma: 2019. június 2.)

¹⁴<https://www.greengo.hu/> (letöltés dátuma: 2019. június 2.)

6. Fenntartható dizájn: Az Ecovative¹⁵ egy olyan csomagolóanyag, amely gombafonalból készül, masszív, esztétikus és ökológiailag lebomló.

Az állam szerepe

Fontos, hogy a vállalatok önmaguktól is tehetnek lépéseket a zöldebb jövő felé, ám szükségesek a központi, kormányzati lépések is. Hollandia 2050-re a körforgásos gazdaság megvalósítását tűzte ki, de Skócia és Finnország, valamint Szlovénia is komoly kormányzati lépéseket tett már az ügyben.

Feltehető a kérdés, hogy Magyarországon milyen kormányzati lépések történtek a fenti célkitűzések elérése érdekében. V. Németh Zsolt – a Földművelésügyi Minisztérium akkori államtitkára- néhány éve, az *Új utakon a hazai hulladékgazdálkodás* című szakmai tanácskozáson úgy nyilatkozott, hogy a hulladékgazdálkodást mind jogszabályi, mind szervezeti értelemben a körkörös gazdaság elveinek szellemében alakították át.¹⁶ Hozzáfűzte, hogy a kezdeti nehézségek után az új rendszer már bizonyított, a magyar hulladékgazdálkodás szakmai alapjai, hatékonysága, szerkezete megfelel az uniós elvárásoknak és támogatja Magyarországon a körkörös gazdaságra való átállást. V. Németh Zsolt pozitívumként említette, hogy az összes Magyarországon keletkező hulladéktípus kezelésében egyértelmű elmozdulás történt az elmúlt években az anyagában történő hasznosítás irányába a lerakással történő ártalmatlanítással szemben. A települési hulladékkezelést külön is kiemelte, felhívta a figyelmet arra, hogy ezen a területen is megfigyelhető országos szinten a kedvező tendencia.

Alláspontom szerint fontos lenne, hogy minél hamarabb megvalósuljon a körkörös gazdasági modell, hiszen vitathatatlan, hogy a jelenlegi rendszer fenntarthatatlan. Mérvadónak tartom az EU célkitűzéseit, amelyeknek köszönhetően már 2024-től változásokat tapasztalhatunk a hulladékkezelés terén.

Források jegyzéke:

- <https://piacesprofit.hu/gazdasag/nem-fog-menni-az-allam-nelkul-a-korkoros-gazdasag/>
- <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/society/20180328STO00751/hulladekkezeles-az-eu-ban-trendek-es-statisztikak-infografika>

¹⁵ <https://ecovatedesign.com/> (letöltés dátuma: 2019. június 2.)

¹⁶ <http://www.kormany.hu/hu/foldmuvelesugyi-miniszterium/kornyezetugyert-agrarfejlesztesert-es-hungarikumokert-felelos-allamtitkarsag/hirek/a-korkoros-gazdasagnak-nincs-alternativaja> (letöltés dátuma: 2019. június 2.)

- <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/priorities/society/20151201STO05603/korkoros-gazdasag-mit-jelent-miert-fontos-es-mi-a-haszna>
- <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20180411IPR01518/korkoros-gazdasag-tobb-ujrahasznositas-kevesebb-szemetlerako>
- <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/society/20170120STO59356/korkoros-gazdasag-uj-unios-vallalások-az-ujrahasznositas-teren>
- https://europapont.blog.hu/2017/12/08/korkoros_gazdasag
- <http://valasz.hu/uzlet/mire-jo-a-visszavalthato-ikea-butor-129180>
- <http://www.kormany.hu/hu/foldmuvelesugyi-miniszterium/kornyezetugyert-agrarfejlesztesert-es-hungarikumokert-felelos-allamtitkarsag/hirek/a-korkoros-gazdasagnak-nincs-alternativaja>
- https://www.lexmark.com/hu_hu/products/supplies-and-accessories/lexmark-collection-and-recycling-program.html
- <https://www.caterpillar.com/>
- <https://www.philips.hu/healthcare/about/customer-support>
- <https://rethy-fashion.com/>
- <http://medencedesign.com/>
- <https://www.bundles.nl/en/washing-machine-rental/>
- <https://www.greengo.hu/>
- <https://ecovatedesign.com/>

BARCELONA LABDARÚGÓKLUB KONTRA BIZOTTSÁG – A EUB VISSZARÚGTA A LABDÁT: NINCS SZÓ LAPPANGÓ TÁMOGATÁSRÓL*

Széles Krisztina¹

A labdarúgás és az állami támogatások kapcsolata Magyarországon is megosztó és problémás területnek számít. Az Európai Bizottság is vizsgálta már a magyar sportszektorban a tao támogatások jogszerűségét.² Állami támogatás ennek, adókedvezmény annak. Vajon „járt-e”? „Jogos” volt-e?

Uniós versenyjogi értelemben az állami támogatás olyan támogatás, mely közvetlenül vagy közvetve állami forrásból származik, előnyhöz juttat bizonyos vállalkozást vagy ágazatot és ezáltal torzítja a tagállamok közötti versenyt. Azok a támogatások, melyek kimerítik ezeket a fogalmi elemeket, főszabály szerint tilosak, mivel a belső piaccal ellentétesek.³

Az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) ítélezési gyakorlatából tudjuk, hogy állami támogatás nemcsak közvetlenül nyújtható, hanem közvetetten is származhat az államtól. Ennek egyik tipikus esete az adókedvezmény. Így amikor a Bizottság – mint az állami támogatások vizsgálatára kizárólagos hatáskörrel rendelkező intézmény – egy tagállam által bevezetett intézkedést vizsgál, körültekintőnek és alaposnak kell lennie, hogy feltárhassa, a beavatkozás mögött nincs-e lappangó támogatási szándék. Azonban nemcsak a támogatási szándékot alátámasztó, hanem azt esetlegesen cáfoló tényeket, körülményeket is fel kell tárnia és csak ezt követően, a teljes körű információk birtokában határozhat arról, hogy egy adott intézkedés támogatásnak minősül-e vagy sem. Ha a Bizottság nem tesz eleget e kötelezettségének, az EUB⁴ előtt kereset indítható a határozat megsemmisítése érdekében. Így történt ez a spanyol Barcelona labdarúgóklub ügyében is.

Előzmények

1990. október 15-én a spanyol sportról szóló törvény⁵ minden spanyolországi hivatásos sportklubot arra kötelezett, hogy sportrésztvénytársasággá alakuljon

* DOI 10.21867/KjK/2019.2.4.

¹ Dr. Széles Krisztina, doktorandusz, Debreceni Egyetem, Marton Gáza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

² Lásd A magyar sportágazat támogatása adókedvezményt tartalmazó támogatási program révén a SA.31722 (2011/N) sz. állami támogatásról 2011.11.09-én hozott C(2011)7287 bizottsági határozatot.

³ Lásd az Európai Unióról szóló Szerződés (EUMSZ) 107. cikk (1) bekezdését.

⁴ Az EUB két szintből: Törvényszékből és Bíróságból áll. Jelen tanulmányban vizsgált ügy a Törvényszék előtt indult, ezért a továbbiakban a döntést hozó uniós bírói fórumra „Törvényszék”-ként utalunk.

⁵ Ley 10/1990 del Deporte

(Továbbiakban: sportrt.). E rendelkezés célja, hogy a sportklubokat felelősségteljesebb irányításra sarkallja. Ugyanakkor a törvény kivételt is tesz: azok a hivatásos sportklubok, melyek a törvény elfogadását megelőző üzleti években pozitív eredményt értek el, továbbra is sportklubként működhetnek. Így a felperes *Fútbol Club Barcelona* (Továbbiakban: Barcelona) és három másik hivatásos labdarúgóklub továbbra is sportklubként működött. Mivel nonprofit jogi személyeknek minősültek, így jövedelmük után egyedi adómérték alkalmazására voltak jogosultak. Ez az adómérték 2016-ig alacsonyabb volt, mint a sportrt.-k által fizetett adó.

A Bizottság 2013-ban hivatalos vizsgálati eljárást indított annak megállapítására, hogy e rendelkezés nem minősül-e állami támogatásnak. Eljárásának eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az eltérő adóügyi bánásmód nem összeegyeztethető a belső piaccal, ezért felszólította a Spanyol Királyságot, hogy szüntesse meg, illetve a 2000-es adóévtől kezdődően térítse vissza a kedvezményezettekkel az általa és a sportrt.-k által megfizetett társasági adók közötti különbözetet. Az ügyben érintett Barcelona labdarúgóklub a Törvényszékhez fordult, kérve a Bizottság határozatának megsemmisítését.

Felületes bizottsági eljárás?

A felperes szerint a Bizottság eljárása során nem vette figyelembe az EUMSZ. más, az ügyben relevanciával bíró rendelkezéseit, holott ezek vizsgálata is szerződésből eredő kötelezettsége lett volna. Így a határozatának meghozatalakor nem vizsgálta a letelepedés és a vállalkozás szabadságára vonatkozó követelményeket⁶ sem.

Az uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatás fogalmi eleme az előny.⁷ A felperes úgy véli, hogy a Bizottság az előny fennállása tekintetében mérlegelési hibát követett el és megsértette a megfelelő ügyintézés elvét is, sérült a bizalomvédelem és a jogbiztonság elve is.

Az EUB esetjoga értelmében a költségvetési intézkedések meghatározott fajtái nem esnek az EUMSZ 107. cikke szerint tiltott az állami támogatás fogalma alá. Az egyik ilyen eset, amikor az adórendszer belső logikája indokolja egy intézkedés diszkriminatív voltát.⁸ A felperes szerint a jelen ügyben ilyen sajátos esetről van szó, tehát a szóban forgó eltérő adóügyi bánásmód nem tartozik az uniós jog által tiltott állami támogatások körébe.

Végezetül a felperes arra hivatkozik, hogy a Bizottság nem tartotta tiszteletben a létező támogatásokra vonatkozó eljárási követelményeket sem.

⁶EUMSZ 49. cikk

⁷ Várnay Ernő - Papp Mónika (2016): *Az Európai Unió joga*, Wolters Kluwer, Budapest. 1039-1040.

⁸ Lásd például a Bíróság C-78/08–C-80/08. sz., *Paint Graphos és társai* egyesített ügyekben 2011. szeptember 8-án hozott ítéletét (ECLI:EU:C:2011:550).

Meddig terjed a Bizottság hatásköre? Hol húzható meg a kötelezettségeinek a határvonala?

A Barcelona szerint a Bizottság figyelmen kívül hagyta azt a körülményt, hogy a szóban forgó spanyol törvény jogellenesen ír elő kötelező jogi formát, vagyis sérti a letelepedés és a vállalkozás szabadságát.

Az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a Bizottságnak mérlegelési jogköre van valamely tagállam támogatási rendszerének belső piaccal való összeegyeztethetőségének vizsgálatakor. Ugyanakkor az EUMSZ. általános rendszeréből következik, hogy ez a mozgástér nem vezethet a Szerződés egyéb rendelkezéseivel ellentétes eredményre.⁹

Ez különösen igaz, amikor az EUMSZ. többi rendelkezése ugyancsak a torzításmentes verseny biztosítására irányul – mint jelen esetben a felperes által hivatkozott letelepedési szabadság. Ugyanakkor, ha a Bizottság már magát a szóban forgó intézkedést jogellenesnek és a belső piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősítette, az ítélkezési gyakorlat nem kötelezi annak vizsgálatára, hogy ezenfelül történt-e jogsértés.

A Törvényszék szerint az a tény, hogy egy intézkedés kötelező jogi formát ír elő és ezáltal ellentétes bizonyos uniós rendelkezésekkel (de nem az állami támogatásokra vonatkozókkal), nem zárja ki hogy állami támogatásnak minősüljön. Következésképpen tehát a felperes tévesen ítélte meg a Bizottság kötelezettségének a terjedelmét. A Bizottságnak állami támogatásokkal kapcsolatos vizsgálata során nincs hatásköre arra, hogy megállapítsa az EUMSZ 49. cikkében foglalt letelepedési szabadság önálló megsértésének fennállását, és ez alapján levonja az ebből fakadó jogkövetkezményeket.

Az alapos vizsgálat követelménye

A felperes úgy véli, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg, hogy 1995 és 2016 között a rá és társaira vonatkozó tényleges adómérték valóban előnyösebb volt-e vagy sem. A Bizottság nem folytatott le valamennyi releváns körülményre kiterjedő, teljes körű és pártatlan vizsgálatot és nem vette figyelembe a szóban forgó állami beavatkozás együttes és tényleges hatásait.

Az állami támogatás fogalmának értelmezése

⁹ Lásd a Bíróság 73/79. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 1980. május 21-én hozott ítéletének [EBHT 1980., 1533. o.] 11. pontját; C-156/98. sz., Németország kontra Bizottság ügyben 2000. szeptember 19-én hozott ítéletének [EBHT 2000., I-6857. o.] 78. pontját, valamint a Törvényszék T-197/97. és T-198/97. sz., Weyl Beef Products és társai kontra Bizottság ügyben 2001. január 31-én hozott ítéletének [EBHT 2001., II-303. o.] 75. pontját.

Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ez az állami támogatás fogalma jogi természetű és objektív körülmények alapján kell értelmezni.¹⁰ Emiatt az uniós bíróságnak főszabály szerint teljes felülvizsgálatot kell lefolytatnia abban a kérdésben, hogy egy intézkedés állami támogatásnak minősül-e. Ugyanez igaz annak megállapítására is, hogy az adott intézkedés előnyt nyújt-e valamely vállalkozásnak, hiszen a támogatás fogalmi eleme az előny nyújtása is.

A Törvényszék kiemelte, hogy egy intézkedés formájától függetlenül támogatásnak minősül amennyiben közvetlenül vagy közvetve alkalmas vállalkozások előnyben részesítésére, illetve, ha olyan gazdasági előnynek tekinthető, amit a kedvezményezett vállalkozás az általános piaci feltételek között nem érhetett volna el.¹¹

A támogatás fogalma nem csupán pozitív juttatásokat jelent, hanem olyan beavatkozásokat is, amelyek enyhítik a vállalkozás terheit. Ezáltal, anélkül, hogy a szó szoros értelmében szubvenciók lennének, azokkal azonos természetűek és hatásúak. Ennek megfelelően amennyiben az adott intézkedés nem jár együtt állami forrás átruházásával, de pénzügyileg kedvezőbb helyzetbe hozza a kedvezményezetteket a többi szereplőhöz képest, akkor állami támogatásnak minősül.¹²

Mivel az állami beavatkozások különböző formákat ölthetnek, ezért azokat tényleges hatásaik alapján kell megítélni. Ennélfogva amennyiben egy intézkedésnek eltérő következményei vannak a kedvezményezettjeire nézve, a Bizottságnak ezek együttes hatásait kell figyelembe vennie.¹³ Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint¹⁴ a Bizottság köteles a kifogásolt intézkedés alapos és pártatlan vizsgálatára. Csak így lehetséges, hogy a határozatát teljes körű és megbízható információkra alapozza.

A nonprofit szervezetek adózási rendszere, mint elválaszthatatlan egész

A jelen ügyben kifogásolt intézkedés előírja a spanyolországi hivatásos sportkluboknak, hogy sportrt.-vé alakuljanak, de négy szereplő számára lehetővé teszi, hogy nonprofit szervezetként működjön tovább. Az eltérő jogi formához eltérő adózási rendszer társul. A kifogásolt intézkedés ezen túlmenően nem érint adózási szabályokat, tehát más jogszabályok alá tartozó nonprofit szervezetek adózási rendszerét sem. Ebben az összefüggésben csak úgy

¹⁰ Lásd A Bíróság C-533/12 P és C-536/12 P sz. SNCM és Franciaország kontra Corsica Ferries France ügyben 2014. szeptember 4-én hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2014:2142) 15. pontját.

¹¹ A Törvényszék T-865/16. sz. Fútból Club Barcelona kontra Európai Bizottság ügyében 2019. február 26-án hozott ítéletének (ECLI:EU:T:2019:113) 44. pontja (Továbbiakban: Barcelona-ítélet).

¹² Lásd a Barcelona-ítélet 45. és 64. pontját.

¹³ Lásd a Barcelona-ítélet 47. pontját.

¹⁴ Lásd A Bíróság C-559/12 P sz. Franciaország kontra Bizottság ügyben 2014. április 3-án hozott ítéletének (EU:C:2014:217) 63. pontját; valamint a Bíróság C-290/07. P. sz., Bizottság kontra Scott ügyben 2010. szeptember 2-án hozott ítéletének [EBHT 2010., I-7763. o.] 90. pontját.

állapítható meg, hogy a szóban forgó intézkedés alkalmas-e előny nyújtására, ha a nonprofit szervezetek adózási rendszerének valamennyi összetevőjét együttesen vizsgáljuk. E szervezetek adózása ugyanis elválaszthatatlan egész, melyet a kifogásolt intézkedés csak személyi hatályában módosított a szóban forgó négy vállalkozásokra nézve.

A Törvényszék a fentiekre tekintettel azt vizsgálta, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság a Szerződések által megkövetelt módon bizonyította-e, hogy a nonprofit szervezetek adózási rendszere alkalmas volt arra, hogy a kedvezményezettjeit előnyösebb helyzetbe hozza az rt.-ként működő klubokhoz képest.

Maga a határozat is megállapítja, hogy eltérés van a nonprofit szervezetek és az rt.-ként működő klubok adómértékei között.¹⁵ Nem vitatható, hogy a négy kedvezményezett klubra az érintett időszakban kedvezményes adómértékkel kellett alkalmazni. Ugyanakkor a kedvezményes adómértékből eredő előny vizsgálata nem választható el a nonprofit szervezetekre vonatkozó adórendszer többi összetevőjének vizsgálatától.

A közigazgatási eljárásban érdekelt félként részt vevő Real Madrid klub arra hivatkozott, hogy a rendkívüli nyereség újbóli befektetése után járó adólevonás a nonprofit formában működő klubok esetében 2000 és 2013 között sokkal kedvezőtlenebb volt, mint a sportrt.-kre vonatkozó rendszer. A Bizottság szerint azonban az rt.-kre irányadó kedvezőbb adólevonási rendszer nem ellensúlyozza a nonprofit szervezetek kedvezményes adómértékét. A Bizottság azzal érvel, hogy az adólevonások e rendszere csupán elvben és hosszabb távon előnyösebb, másrészt pedig az adólevonásokat csak bizonyos feltételek mellett adják meg, nem folyamatosan érvényesek.

Ezzel szemben a Törvényszék úgy véli, hogy a szóban forgó intézkedés alapos vizsgálata nem merülhet ki annak egyszerű megállapításában, hogy az adólevonáshoz való jog feltételekhez kötött. Emlékezet a Bíróság korábbi ítélezési gyakorlatára, miszerint az adólevonás önmagában nem minősülhet támogatásnak, ugyanakkor a felső határok közötti eltérés támogatási elemet foglalhat magába. Emiatt annak megítélésekor, hogy valóban fennáll-e az előny a vitatott intézkedés kapcsán, az adólevonás területén mutatkozó eltéréseket is vizsgálni kell.¹⁶

A megtámadott határozat rögzíti, hogy a nonprofit formában működő labdarúgóklubok kevesebb adót fizettek, mint az általános rendszer alapján adózók. Ezzel kapcsolatban a felperes és az ügyben beavatkozó Spanyol Királyság is megjegyzi, hogy e kijelentés alapjául szolgáló adatok összesített adatok, amik vegyesen valamennyi ágazatot és gazdasági szereplőt magukba foglalnak, miközben a Bizottság csupán a négy kedvezményezett klubra és a

¹⁵ A Spanyolország által bizonyos labdarúgóklubok javára nyújtott SA.29769 (2013/C) (korábbi 2013/NN) állami támogatásról szóló, 2016. július 4-i (UE) 2016/2391 bizottsági határozat (HL 2016. L 357., 1. o.), (8) és (34) preambulumbekzdése.

¹⁶ Barcelona-ítélet 60-62.pontja.

sporttr-kre alkalmazandó adómértékeket hasonlítja össze. Sőt, ezek az adatok csak a 2008 és 2011 közötti négy üzleti évre vonatkoznak, miközben a vitatott rendszer az 1990 és 2015 közötti időszakot öleli fel. A Bizottság tehát a felperes szerint nem jelenthette ki, hogy a nonprofit formában tevékenykedő klubok kevesebbet adóztak, mint az rt.-ként működők. Ebből következik, hogy a Bizottság tévesen értékelt a tényeket. Kérdés, hogy a téves értékelés ellenére a Bizottság támaszkodhatott-e kizárólag a szóban forgó adatokra.

Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint¹⁷ egy adójogi bánásmód egyben előnyt is jelent, ha pénzügyileg kedvezőbb helyzetbe hozza a kedvezményezettjeit a többi adóalanyhoz képest. Ebből következően a vitatott intézkedésnek alkalmasnak kell lennie arra, hogy a négy sportklubot előnyben részesítse a vele összehasonlítható helyzetben lévő adóalanyokhoz képest. Láthattuk, hogy a kedvezményezett klubok egyike (a Real Madrid) a közigazgatási eljárás során jelezte, hogy a nonprofit szervezetekre vonatkozó rendszer 2000 és 2013 között sokkal kedvezőtlenebb volt az általános adózási rendszernél. A Real Madrid azt is megjegyezte, hogy az érintett ágazatban jelentős mértékű adólevonásra került sor elsősorban játékos igazolásokból. Ezt a Bizottság sem vitatta.

A Törvényszék szerint az alapos vizsgálat követelménye megkívánta volna, hogy a Bizottság az általa hivatkozott adatokat összevesse a Real Madrid által benyújtott ténybeli elemekkel. Erre azonban nem került sor.¹⁸

A fentiekre tekintettel látható, hogy a Bizottság határozatának meghozatalakor birtokában volt azoknak az információknak, melyek bemutatják a labdarúgó ágazatban az adólevonások sajátosságait. E sajátosságoknak kételyeket kellett volna ébresztenie a Bizottságban arra vonatkozóan, hogy valóban alkalmazhatóak-e a labdarúgó ágazatra azok a megállapítások, melyek valamennyi ágazatban tevékenykedő nonprofit szervezetek adózása és az általános adózási rendszer összehasonlításából erednek.

Mindezek alapján a Törvényszék megállapította, hogy a Bizottság nem teljesítette arra vonatkozó kötelezettségét, hogy jogilag megkövetelt módon bizonyítsa, hogy a vitatott intézkedés előnyt biztosított a kedvezményezettek számára.¹⁹

A Törvényszék ítéletében megállapította, hogy a spanyol adórendszer egésze arra irányul, hogy semlegesítse a részvénytársaságokra és nonprofit szervezetekre irányadó adómértékek közötti eltérést. Az adómértékek és alkalmazandó adólevonások együttes hatásainak összehasonlító vizsgálata

¹⁷ Lásd a Bíróság T-297/02 sz. ACEA kontra Bizottság ügyben 2009. június 11-én hozott ítéletének (EU:T:2009:189) 64. pontját.

¹⁸ Barcelona-ítélet 66. pontja.

¹⁹ Barcelona-ítélet 67. pontja.

nyilvánvalóvá tette, hogy a szóban forgó rendszer valóban hátrányosan érintette a felperest a sportrészvénytársaságokra alkalmazandó rendszerhez képest, ezért a Törvényszék megsemmisítette a Bizottság határozatát.

A Törvényszék jelen ügyben megerősítette, hogy amikor a Bizottság egy tagállam által bevezetett intézkedést vizsgál, körülményeknek és rendkívül alaposnak kell lennie. Fel kell tárnia a támogatási szándékot alátámasztó és azt esetlegesen cáfoló tényeket, körülményeket is. Mindezek után, csakis a teljes körű információk birtokában határozhat arról, hogy egy adott intézkedés támogatásnak minősül-e vagy sem. Ha a Bizottság nem tesz eleget e kötelezettségének, az EUB megsemmisíti a határozatát.

Források jegyzéke:

- A Bíróság 73/79. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 1980. május 21-én hozott ítéletének [EBHT 1980., 1533. o.]
- A Bíróság C-156/98. sz., Németország kontra Bizottság ügyben 2000. szeptember 19-én hozott ítélete [EBHT 2000., I-6857. o.]
- A Bíróság C-290/07. P. sz., Bizottság kontra Scott ügyben 2010. szeptember 2-án hozott ítélete (EBHT 2010., I-7763. o)
- A Bíróság C-533/12 P és C-536/12 P sz. SNCM és Franciaország kontra Corsica Ferries France ügyben 2014. szeptember 4-én hozott ítélete (ECLI:EU:C:2014:2142)
- A Bíróság C-559/12 P sz. Franciaország kontra Bizottság ügyben 2014. április 3-án hozott ítélete (EU:C:2014:217)
- A Bíróság T-297/02 sz. ACEA kontra Bizottság ügyben 2009. június 11-én hozott ítélete (EU:T:2009:189)
- A Bizottság C(2011)7287. számú határozata
- A Spanyolország által bizonyos labdarúgóklubok javára nyújtott SA.29769 (2013/C) (korábbi 2013/NN) állami támogatásról szóló, 2016. július 4-i (UE) 2016/2391 bizottsági határozat (HL 2016. L 357., 1. o.)
- A Törvényszék T-197/97. és T-198/97. sz., Weyl Beef Products és társai kontra Bizottság ügyben 2001. január 31-én hozott ítélete [EBHT 2001., II-303. o.]
- A Törvényszék T-865/16. sz. Fútbol Club Barcelona kontra Európai Bizottság ügyében 2019. február 26-án hozott ítélete (ECLI:EU:T:2019:113)
- Várnay Ernő - Papp Mónika (2016): *Az Európai Unió joga*, Wolters Kluwer, Budapest, 2016

**„VALAMI RÉGI, VALAMI KÖLCSÖN, VALAMI KÉK, VALAMI
ÚJ...” – GONDOLATOK A RESZTORATÍV
IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS HAZAI SZABÁLYOZÁSÁRÓL AZ
EURÓPAI UNIÓS ELVÁRÁSOK TÜKRÉBEN ***

Kanyuk Petra Ágnes²⁰

Az 1960-70-es években az áldozati mozgalmak fellépésével világszerte előtérbe kerültek a sértetti jogok, amely folytán a '80-as években a nemzetközi és európai normákban is helyet kapott a sértett szerepének, illetve a kárjótétel gondolatának hangsúlyosabb megjelenése. Magyarországon a büntetőügyekben alkalmazandó közvetítésről az 1990-es évektől kezdve heves viták zajlottak. Az ellenzők érvei szerint ugyanis annak szellemisége meglehetősen távol áll a legalitás elvén, az állami büntetőigény érvényesítésén alapuló kontinentális jogrendszerünkétől, sőt, a jogalkalmazók, illetve a magyar lakosság lelkületétől is – különösen, hogy a felek közötti egyetértés csökkentheti vagy kiválthatja az egyébként irányadó szankciót – de még mediáció mellett érvelő szakemberek körében is vitatott volt, hogy annak a büntetőeljáráson belül, vagy azon kívül kellene-e működnie.²¹

A tevékeny megbánás és a közvetítői eljárás alapjainak letétele

A megbánásnak és a jótételnek a büntetőeljárársba való implementálásához a végső lökést az Európai Unió Tanácsának „*A büntetőeljárársban a sértett jogállásáról*” címet viselő, 2001/220/IB számú kerethatározata adta, amely sértetti jogként fogalmazta meg a büntetőjogi mediációhoz való jogot a büntetőeljárárs során. A kerethatározat előírta a tagállamok számára, hogy – a nemzeti jogalkotó szerint alkalmas bűncselekményi körben – a büntetőügyekben való közvetítést segítsék elő, valamint biztosítaniuk kell azt is, hogy a sértett és az elkövető között az ilyen közvetítés útján elért megállapodást

* DOI 10.21867/KJK/2019.2.5.

²⁰ Kanyuk Petra Ágnes, joghallgató, DE ÁJK

A tanulmány az Innovációs és Technológiai Minisztérium által az Új Nemzeti Kiválóság Program keretében meghirdetett ÚNKP-19-3 kódszámú, Felsőoktatási Doktori Hallgatói Ösztöndíj szakmai támogatásával készült.

²¹ Barabás A. Tünde (2017): A megbánás helye és szerepe a magyar büntetési rendszerben – Mediáció Magyarországon. In: Hollán Miklós – Barabás A. Tünde (szerk.): *A negyedik magyar büntetőkódex: régi és újabb vitakérdések*. Budapest: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, 74.

a büntetőeljárásban figyelembe lehessen venni.²² Mindez, a jogintézmény újjászületése és felerősödése korszakának nyitányát képezve, valódi paradigmaváltást jelentett²³ a resztoratív igazságszolgáltatásnak a büntetőjog fejlődéstörténetében fokozatosan csökkenő jelenléte tekintetében. Ahogyan az érzékletes metaforát a vonatkozó szakirodalom is felhívja,²⁴ a resztoratív igazságszolgáltatás egyszerre „*valami régi, valami kölcsön, valami kék, valami új*” is a büntetőjog területén²⁵ – amely állítás a folytonos megújulásában állandó, anyagi és eljárásjogi szabályokat is magába foglaló területnek ma is sajátja, amit a magyar szabályozástörténet is magán visel. Az Európai Unió fellépésére koncentrálva megjegyezzük, hogy a felhívott kerethatározatot felváltva 2015. november 16. napjától az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve került alkalmazásra,²⁶ amely rendelkezései közül többek közt az „*áldozat*”-fogalma²⁷ átkerült a hatályos Be.-be, megjegyezve ugyanakkor, hogy a korábbi sértett-fogalom már a bírói értelmezés mellett is idejétmúlt volt, és az EU aktusa nélkül is átgondolásra szorult volna.

Az Európai Unió jogának való megfelelés jegyében a korábbi Be. módosítását szabályozó 2006. évi LI. törvény 2007. január 1. napjától kezdődő hatállyal vezette be a közvetítői eljárást²⁸ vagy más néven a mediációt a büntetőügyekben (megjegyezzük, hogy természetesen mediációra nemcsak büntetőügyekben kerülhet sor Magyarországon; családügyi és más polgári peres eljárásokban már korábban lehetővé vált a mediáció alkalmazása). A közvetítői eljárás fogalmát a Bkt.²⁹ 2. §-ának (1) bekezdése határozza meg. Eszerint a közvetítői eljárás a bűncselekmény elkövetésével kiváltott konfliktust kezelő eljárás, amelynek célja, hogy a büntetőeljárást lefolytató bíróságtól, illetőleg ügyészségtől független, harmadik személy (közvetítő) bevonásával – a sértett és a terhelt közötti konfliktus rendezésének megoldását tartalmazó, a

²² A Tanács kerethatározata (2001. március 15.) a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról. 10. cikk (1)–(2). [HL L 82., 2001.3.22.], 3.

²³ Meier, Bernd-Dieter (1998): Restorative Justice – a New Paradigm in Criminal Law. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, Vol. 6., No. 2., pp. 125.

²⁴ Görgényi Ilona (2017): A resztoratív igazságszolgáltatás. In: Farkas Ákos (szerk.): *Fejezetek az európai büntetőjogból*. Miskolc: Bíbor Kiadó, 137.

²⁵ Morris, Allison – Gelsthorpe, Loraine (2000): Something old, something borrowed, something blue, but something new? A comment on the prospects for restorative justice under the Crime and Disorder Act 1998. In: *Criminal Law Review, January*, pp. 18.

²⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. [HL L 315., 2012.11.14.], 57-73.

²⁷ Kiss Anna (2016): A sértett/áldozat szerepe az új büntetőeljárás kódex tervezetében. *Jogszvilág*, 2016. augusztus 2., <https://jogszvilag.hu/szakma/a-sertettaldozat-szerepe-az-uj-buntetoeljarasi-kodex-tervezeteben/> (Letöltés ideje: 2019. október 6.)

²⁸ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.) 221/A. §.

²⁹ A büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény (Bkt.)

bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a terhelt jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő – írásbeli megállapodás jöjjön létre. A közvetítői eljárás tehát az úgynevezett resztoratív, helyreállító igazságszolgáltatás egyik eszköze, amely a bűncselekményt, mint sajátos konfliktust kívánja kezelni. Ennek a koncepciónak az alapvető célját a bűncselekmény elkövetését megelőző eredeti állapot visszaállítása képezi. A helyreállító igazságszolgáltatás centrumában emellett a bírói útról történő elterelés, valamint a konfliktus kommunikációval való kezelésének a gondolata áll.³⁰

Kettős természetű jogintézményként³¹ alkalmazásának megteremtése érdekében a korábbi Btk. rendelkezései közé pedig új büntetethetőséget megszüntető okként bekerült a tevékeny megbánás jogintézménye,³² amelynek alkalmazása a mediáció feltételét képezte.³³ A közvetítéssel kapcsolatban az eljárási és anyagi jogi törvénykönyvekben végbement módosítások mellett feltétlenül megemlítendő a Bkt. is, amely az alapelveket, a résztvevő személyek körét, a közvetítő jogállását, összeférhetetlenségét és magát az eljárás menetét szabályozza (közvetítőként a fővárosi és megyei kormányhivatalok igazságügyi szolgálatainak e feladatra kiképzett pártfogó felügyelői, valamint speciális képzést követően, közvetítői névjegyzékbe vezetve ügyvédek járhatnak el). A törvény általános indokolása szerint „...a magyar büntetőeljáráásban eddig megoldatlan problémát jelentett, hogy a sértett személy helyzetét figyelembe vevő rendelkezések a gyakorlatban nem vezettek a terheltek által nyújtott jóvátétel elterjedéséhez. A resztoratív, azaz kárhelyreállító igazságszolgáltatásban az érintettek bevonásával oldják meg a bűncselekménnyel okozott kár jóvátételét, amelynek egyik legerjedtebb eszköze a tettes és a sértett egyezsége.”³⁴

A hatályos szabályozás változásai – úton a bővülő alkalmazás felé

A szabályozás az elmúlt bő tíz évben a rugalmasság jegyében változott, a jogalkotó egyre tágabb körben kívánta segíteni a fejlődő lehetőség kibontakozását.³⁵ A jelenleg hatályos Btk.³⁶ alapján a tevékeny megbánás alkalmazhatósági köre kiszélesedett, azonban jelenleg is csak a meghatározott,

³⁰ Belovics Ervin – Tóth Mihály (2019): *Büntető eljárásjog – Az új büntetőeljárási törvény (2017. évi XC. törvény) tankönyve, 2019. májusi kiadás.* Budapest: HVG-ORAC. 279.

³¹ Polt Péter (2013) (szerk.): *Új Btk. kommentár 1. kötet.* Budapest: Nemzeti Közszolgálati Tankönyv Kiadó. 213.

³² A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (korábbi Btk.) 36. §.

³³ Görgényi Ilona (2006): *Kárjóvátétel a büntetőjogban, mediáció a büntetőügyekben.* Budapest: HVG-ORAC. 72.

³⁴ Bodor Tibor – Csák Zsolt – Máziné Szepesi Erzsébet et al. (2012): *Nagykommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez.* CompLex Jogtár, Wolters Kluwer, elektronikus dokumentum.

³⁵ Barabás (2017): *i. m.* 77.

³⁶ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.)

kisebb, illetve közepes tárgyi súlyú bűncselekmények tartoznak közéjük. A törvény hat bűncselekményi csoportot emel ki: az élet, testi épség és az egészség elleni, az emberi szabadság elleni, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni, a közlekedési, a vagyon elleni, illetve a szellemi tulajdonjog elleni bűncselekményeket. A bűncselekmény súlya is meghatározott, hiszen csak vétség vagy háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett esetén ajánl fel büntetlenséget a törvény a 29. § (1) bekezdésében, az ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb megnevezett bűncselekmények esetén pedig a büntetés korlátlan enyhítését teszi lehetővé a 29. § (2) bekezdésében foglaltak szerint. A fiatalok esetében egységesen az ötéves büntetési tételkeret a lehetséges felső határ. Lényeges, hogy a közvetítői eljárásnak nem akadály, ha a felsorolt bűncselekmény mellett halmazatban egyébként a hivatkozott listában nem szereplő bűncselekmény is megvalósul, amennyiben közöttük az előbbi a meghatározó. Ilyen eset lehet például, ha a terhelt a vagyon elleni bűncselekménnyel halmazatban okirattal kapcsolatos bűncselekményt is megvalósított.³⁷

A Btk. rögzíti azokat az anyagi természetű okokat is (mint például a bünszervezetben történő elkövetés), amikor a tevékeny megbánásnak nincs helye. Amennyiben az elkövető a büntetőjogi mediáció során létrejött megállapodás alapján kártérítést ad a sértettnek, avagy egyéb jóvátételt teljesít, azt az anyagi jog tevékeny megbánásként kezeli, amelynek következménye – a fentebb említetteknek megfelelően, a bűncselekmény büntetési tételétől függően – az eljárás megszüntetése vagy a büntetés korlátlan enyhítése. A bűncselekmény következményeinek jóvátétele a bocsánatkéréstől az okozott kár teljes vagy részleges megtérítéséig terjedhet, illetve számtalan formája lehet, és ha a megállapodás természete nem zárja ki, akkor közömbös, hogy a jóvátételt ténylegesen ki teljesíti.³⁸ A lényeg, hogy a bűncselekménnyel okozott sérelem jóvátételére a sértett által elfogadott módon és mértékben kerüljön sor, azaz – a sértett akaratából – például a kártérítési összeg az elkövetési értéktől eltérhet, annál alacsonyabb és magasabb is lehet.³⁹

A korábbi Be.-ben foglaltak alapján⁴⁰ a közvetítői eljárás a büntetőeljárással párhuzamosan folyó anyagi és eljárásjogi eljárás volt, kifejezetten összeforvra a tevékeny megbánás érvényesülésével.⁴¹ Amennyiben a törvényi feltételek fennálltak, az ügyész legfeljebb hat hónapra felfüggeszthette az eljárást a kiegészítés lebonyolítása céljából. Amennyiben azonban valamilyen okból a

³⁷ Csemáné Váradi Erika – Görgényi Ilona – Gula József – Horváth Tibor – Jacsó Judit – Lévay Miklós – Sántha Ferenc (2017): *Magyar büntetőjog – általános rész*. Budapest: Wolters Kluwer. 223.

³⁸ Belovics – Tóth (2017): *i. m.* 281.

³⁹ 3. BK vélemény a 2012. évi C. törvény és az 1998. évi XIX. törvény közvetítői eljárásra vonatkozó egyes rendelkezései értelmezéséről.

⁴⁰ Korábbi Be. 221/A. §.

⁴¹ Bodor – Csák – Máziné Szepesi et al. (2012): *i. m.*

közvetítés lefolytathatóságának kérdése csak később, a bírói szakban merül fel, akkor ezen eljárási szakaszban is lehetséges volt a közvetítés. Mód volt arra is, hogy az elkövető által a már a közvetítői eljárást megelőzően teljesített és a sértett által elfogadott jóvátételt utólagosan – közvetítői eljárás keretében – megállapodásba lehessen foglalni. A jelenleg hatályos Be.⁴² egyrészről az eddigi bűncselekménycsoportok mellett más, illetve azoknál súlyosabb bűncselekmények esetében is megengedi a közvetítői eljárás lefolytatását.⁴³ Másrészről az eljárás alkalmazhatósága a jövőben elválik a tevékeny megbánás anyagi jogi feltételeitől, a mediáció tehát már nemcsak a tevékeny megbánás anyagi jogi büntetethőséget megszüntető vagy más kedvezményt engedő okkal összefüggésben alkalmazható, hanem attól függetlenül is mindaddig, amíg a közvetítői eljárás céljai elérhetők. A különös feltételek⁴⁴ – mint többek között a mindkét oldalon fennálló önkéntes alap – és az eljárás menete alapvetően nem változtak. Mindezen lazítás a vonatkozó szakirodalmi álláspont által régóta óhajtott irányba halad, amely folytán a közvetítés kérdésében elsősorban a sértett, illetve az elkövető szándéka válhat meghatározóvá a jövőben.⁴⁵

Noha az alkalmazás területe bővült, a közvetítői eljárásra utalt ügyek bűncselekményi összetétele nem változott jelentősen az évek folyamán. Az ügyek csaknem felét vagyon elleni bűncselekmények (nagyobb számban lopás, rongálás, csalás és sikkasztás), a harmadát a közlekedési bűncselekmények (elsősorban a közúti baleset gondatlan okozása), az ötödét pedig személy elleni cselekmények (elsősorban testi sértés és zaklatás) teszik ki. Ehhez képest Franciaországban a személy elleni bűncselekmények alkotják a közvetítői eljárásra utalt ügyek mintegy 50 százalékát, de jelentősek a családon belüli, illetve a szomszédjogi konfliktusok is.⁴⁶ Az országon belüli ügymegoszlás egyenetlensége arra utal, hogy a fővárosban jellemzően jobb esélyei vannak az ügyek egyezségi eljárásra utalásának. Sajnálatosan ritkán – az összes ügy 10-11 százalékában – alkalmazzák e megoldást a fiatalokú elkövetők ügyeiben, ahol pedig az eredmények szerint különösen hatékonyak mutatkozik.⁴⁷

Az összességében pozitívnak értékelt gyakorlatnak köszönhetően jól látható a törvényhozói szándék a közvetítés alkalmazásának bővítésére a

⁴² A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.)

⁴³ Be. 412-415. §.

⁴⁴ Kiss Anna (2018): A közvetítői eljárás szabályai az új Be.-ben. *Jogászvilág*, 2018. április 10., <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-kozvetitoi-eljaras-szabalyai-az-uj-be-ben/> (Letöltés ideje: 2019. október 6.)

⁴⁵ Barabás (2017): *i. m.* 82.

⁴⁶ Pápai–Tarr Ágnes (2007): Büntetőjogi mediáció francia módra. In: Farkas Ákos – Nagy Anita – Róth Erika et al. (szerk.): *Tanulmányok Dr. Dr. h.c. Horváth Tibor Professor emeritus 80. születésnapja tiszteletére*. Miskolc: Bíbor Kiadó, 401.

⁴⁷ Barabás (2017): *i. m.* 79.

büntetőeljáráson kívül is, az elmúlt években ugyanis az a szabálysértési eljárás⁴⁸ és a büntetés-végrehajtás⁴⁹ során is alkalmazhatóvá vált.⁵⁰ Mindezzel új területeken bővítve a resztoratív igazságszolgáltatás lehetőségeit, egyben új árnyalatokkal gazdagítva a címünkben is megjelenő képzeletbeli menyasszonyi arzenált.

Források jegyzéke:

- 3. BK vélemény a 2012. évi C. törvény és az 1998. évi XIX. törvény közvetítői eljárásra vonatkozó egyes rendelkezései értelmezéséről.
- A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv.tv.)
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (korábbi Btk.)
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.)
- A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.)
- A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.)
- A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosítását szabályozó 2006. évi LI. törvény.
- A büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény (Bkt.)
- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szabs.tv.)
- A Tanács kerethatározata (2001. március 15.) a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról. HL L 82., 2001.3.22., 1-4. old.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. HL L 315., 2012.11.14., 57-73. old.
- Barabás A. Tünde (2011): *A mediáció lehetőségei a büntetés-végrehajtásban*. Kriminológiai Kutatások 48., 98–114. old

⁴⁸ A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szabs.tv.) 67/A-D. címekben.

⁴⁹ A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv.tv.) 171. § (1) bekezdése alapján, az elítéltek közti fegyelemsértés miatt indult eljárás tekintetében.

⁵⁰ Barabás A. Tünde (2011): *A mediáció lehetőségei a büntetés-végrehajtásban*. Kriminológiai Kutatások, 48., 98–114.

- Barabás A. Tünde (2017): A megbánás helye és szerepe a magyar büntetési rendszerben – Mediáció Magyarországon. In: Hollán Miklós – Barabás A. Tünde (szerk.): *A negyedik magyar büntetőkódex: régi és újabb vitakérdések*. Budapest: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, 73–86. old.
- Belovics Ervin – Tóth Mihály (2019): *Büntető eljárásjog – Az új büntetőeljárás törvény (2017. évi XC. törvény) tankönyve, 2019. májusi kiadás*. Budapest: HVG-ORAC.
- Bodor Tibor – Csák Zsolt – Máziné Szepesi Erzsébet et al. (2012): *Nagykommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez*. CompLex Jogtár, Wolters Kluwer, elektronikus dokumentum.
- Csemáné Várad Erika – Görgényi Ilona – Gula József – Horváth Tibor – Jacsó Judit – Lévy Miklós – Sántha Ferenc (2017): *Magyar büntetőjog – általános rész*. Budapest: Wolters Kluwer.
- Görgényi Ilona (2006): *Kárjótétel a büntetőjogban, mediáció a büntetőügyekben*. Budapest: HVG-ORAC.
- Görgényi Ilona (2017): A resztoratív igazságszolgáltatás. In: Farkas Ákos (szerk.): *Fejezetek az európai büntetőjogból*. Miskolc: Bíbor Kiadó, 137–150. old.
- Kiss Anna (2016): A sértett/áldozat szerepe az új büntetőeljárás kódex tervezetében. *Jogászvilág*, 2016. augusztus 2., <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-sertettaldozat-szerepe-az-uj-buntetoeljarasi-kodex-tervezeteben/> (Letöltés ideje: 2019. október 6.)
- Kiss Anna (2018): A közvetítői eljárás szabályai az új Be.-ben. *Jogászvilág*, 2018. április 10., <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-kozvetitoi-eljaras-szabalyai-az-uj-be-ben/> (Letöltés ideje: 2019. október 6.)
- Meier, Bernd-Dieter (1998): Restorative Justice – a New Paradigm in Criminal Law. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, Vol. 6, No. 2, pp. 125–139.
- Morris, Allison – Gelsthorpe, Loraine (2000): Something old, something borrowed, something blue, but something new? A comment on the prospects for restorative justice under the Crime and Disorder Act 1998. In: *Criminal Law Review*, January, pp. 18–30.
- Pápai–Tarr Ágnes (2007): Büntetőjogi mediáció francia módra. In: Farkas Ákos – Nagy Anita – Róth Erika et al. (szerk.): *Tanulmányok Dr. Dr. h.c. Horváth Tibor Professor emeritus 80. születésnapja tiszteletére*. Miskolc: Bíbor Kiadó, 381–409. old.
- Polt Péter (2013) (szerk.): *Új Btk. kommentár 1. kötet*. Budapest: Nemzeti Közszolgálati Tankönyv Kiadó.

Hírösszefoglaló rovatunkban a MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport munkájában résztvevő egyetemi hallgatók írásait közöljük. A rovat célja, hogy a Közjavak blog és folyóirat profiljába illeszkedő, – a közjog területét tágran értelmezve – legfrissebb tudományos hírekről, álláspontokról, az egyes közjogi szervek döntéseiről első kézből nyújtson információt az olvasóközönségnek.

DÖNTÖTT AZ EJEB A MAGYAR TANKÖNYVPIAC ÁLLAMOSÍTÁSÁNAK ÜGYÉBEN*

2019. március 19-én elutasította az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) öttagú tanácsa a magyar kormány fellebbezését abban az ügyben, melyben a törvényszék elsőfokon elmarasztalta Magyarországot a tankönyvpiac állami monopolizálása miatt. Ezzel jogerőssé vált az EJEB 2018. október 16-án meghozott döntése.

Az ügy 2013. március 26-án került az EJEB elé, mivel három nagy cég, -akik a tankönyvek forgalmazásával foglalkoztak a 2013-as szabályozás bevezetése előtt- kérelmet terjesztettek elő a bírósághoz, azon az alapon, hogy Magyarország megsértette az Egyezmény 1. Kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkében foglalt tulajdonhoz való jogot, a 6. cikk szerinti tisztességes eljáráshoz való jogot és ezekkel összefüggésben a jogorvoslati jogot biztosító 13. cikket, valamint a diszkriminációt tiltó 14. cikket.

Az ügy előzménye az volt, hogy az a három cég, akik a kérelmet előterjesztették 2013 előtt tankönyvek forgalmazásával foglalkoztak, azonban 2013-tól az állami szabályozás következtében kiszorultak a piacról. Mivel az új szabályozás szerint: „az iskolai tankönyvek megrendelése, megvásárlása, leszállítása, valamint a tankönyvek beszerzési árának megállapítása az állam feladata, melyet az állami tulajdonban lévő Könyvtárellátó Kiemelten Közhasznú Nonprofit Kft. lát el.”

A kérelmezők az összes hazai jogorvoslati lehetőség -kivéve az alkotmányjogi panasz-kimerítését követően fordultak az EJEB-hez. Bár a kérelmezők az alkotmányjogi panaszt is benyújtották az Alkotmánybírósághoz, de annak döntését nem várták meg, mivel szerintük hatékony jogorvoslatot nem remélhettek ettől a testülettől, hiszen még, ha az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezi is a vitatott jogszabályt, az sem fogja orvosolni az általuk

* Az összefoglalót készítette: *Soltész Péter Ádám*, joghallgató, DE ÁJK

elszenvedett anyagi károkat. Az Alkotmánybíróság végül érdemi vizsgálat nélkül el is utasította a panaszt.

A kérelmezők a kérelemükben a fent említett cikkek megsértésére hivatkoztak, mivel szerintük „az állam központilag monopolizálta az iskolai tankönyvek piacát és 20 százalékos árrést alkalmaz, mely a korábbi piaci verseny során alkalmazottnál is magasabb, illetőleg a korábbi piaci szereplőknek semmilyen kártalanítást nem nyújtottak ezen intézkedések miatt”. A kérelmezők hangsúlyozták továbbá azt is, hogy „az EJEE Első Kiegészítő Jegyzőkönyvében foglalt tulajdon fogalmát tágan kell értelmezni, és a fizikai javakhoz hasonlóan bizonyos jogok és érdekek is tulajdonnak minősülhetnek. Így jelen esetben a kérelmezők által felhalmozott jelentős üzleti know-how, az ügyfélkapcsolati kör (iskolákat és iskolai kiadókat) is a tulajdon körébe tartoznak, ugyanis ezek is értéket képviselnek a tankönyvek terjesztésében. A kérelmezők továbbá kifejtették, hogy az állam az új rendeletek révén nem egyszerűen korlátozta üzleti tevékenységüket, hanem teljesen lehetetlenné tette azt.”

Ezzel szemben a magyar kormány a kérelem elutasítását kérte, érvei a következők voltak. Először is vitatta azt, hogy a kérelmezők kimerítették volna az összes hazai jogorvoslati lehetőséget, továbbá a kormány szerint az „ügyfélkör” nem tartozik az EJENY által védett tulajdon kategóriába, mivel az EJEE hatálya jövőbeni tulajdon megszerzésére nem terjed ki. Hivatkozott ezzel kapcsolatban arra is, hogy a kérelmezők 2013 után ugyanúgy részt vehetnek a közbeszerzéseken, mint korábban, így nincsenek kizárva a piacról. Végül a magyar kormány azt is felhozta érvként, hogy a magyar állam jogszerűen járt el, hiszen a hatóságok számára széles mérlegelési lehetőséget biztosítottak a jogszabályok megváltozására.

A felek által felhozott érvek után a bíróság megvizsgálta a kérelmet, de csak a tulajdonjog védelmét biztosító 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikk vonatkozásában. A vizsgálat alapján megállapította a bíróság, hogy a kérelmezők által hivatkozott elveszített ügyfélkör az Egyezmény hatálya alá tartozik. Ezzel kapcsolatban leszögezte, hogy ugyan elképzelhető, olyan tevékenység –pl.: a veszélyes üzleti tevékenység esetében-, ahol indokolt lehet az olyan állami szabályozás, amelynek következtében a valamely személynek a magántulajdona vagy az ügyfélköre elveszik, azonban jelen ügyben az állami szabályozással való központosításnak nem volt legitim oka.

A szabályozás következtében monopol piac alakult ki, melyben az érintettek olyan helyzetbe kerültek, hogy az ügyfélkörük fenntartása, illetve üzletük folytatása lehetetlenné vált. Egyetlen pályázatra sem hívták őket, tehát de facto kizorultak a tankönyvpiacról. Kártalanításukról pedig nem gondoskodott az állam annak ellenére, hogy az érintettek a tankönyvpiacon kívül nem tudtak folytatni más gazdasági tevékenységet. Megállapította továbbá a bíróság azt is, hogy a szabályozás sem a szülőknek, sem a diákoknak nem volt hatékony,

illetve, hogy a 20%-os árrés alkalmazása lényegesen meghaladta a kérelmezők által korábban realizált hasznot.

Ezek alapján az EJEB arra az álláspontra jutott, hogy „a kérelmezők tulajdonhoz való jogába való állami beavatkozás aránytalan volt az elérni kívánt célhoz képest és az új szabályozással járó jelentős hátrányokat pedig a kérelmezőknek maguknak kellett viselnie, így Magyarország megsértette az EJENY 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkét”. A kártérítés összegéről viszont csak később fog dönteni az Emberi Jogok Európai Bírósága.

Források jegyzéke:

- <http://www.atv.hu/belfold/20190319-jogeros-elmarasztalta-magyarorszagot-strasbourg> (2019.03.26.)
- <https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/ejeb-elkaszalt-tankonyvpiaci-allamositas/> (2019.04.05.)
- <https://ejeb.atlatszo.hu/2019/01/23/konyv-tar-egyezmenyszer-to-volt-a-hazai-tankonyvpiac-allamositasa/> (2019.03.26.)
- https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/08_Uitz_Renata.pdf (2019.04.05.)
- <https://smartlegal.hu/hu/publikaciok/torvenyes-volt-a-tankonyvpiacrol-valo-allami-kiszoritas---strasburg-dontott> (2019.03.26.)
- <https://merce.hu/2019/03/19/az-emberi-jogok-europai-birosaga-jogerosen-elitelte-a-magyar-tankonyvpiac-atalakitását/> (2019.04.05.)
- <https://24.hu/belfold/2019/03/19/tankonyvek-allami-monopolium-emberi-jogok-europai-birosaga-jogeros-itelet/> 2019.04.05.)

ÚJ FEJLEMÉNYEK BREXIT-ÜGYBEN: MI JÖHET MÉG?*

Az április 10-i esti rendkívüli EU-csúcson eldőlt, hogy október 31-ig kapnak újabb haladékot a britek a kilépésre. A brit alsóházban már háromszor utasították el Theresa May és az EU megállapodását a kilépés feltételrendszeréről. A britek az eredeti március 29-i határidő helyett április 12-ig volna kaptak haladékot az EU-tól. May viszont ennek a határidőnek is a meghosszabbítását kérte a rendezetlen Brexit elkerülése érdekében. May eredetileg június 30-ig kért volna halasztást, az uniós tagállamok többsége viszont 2019 decemberéig, vagy 2020 márciusáig vagy toltta volna ki a határidőt. Azonban Franciaország erősen ellenezte, hogy ilyen sokáig halogassák a kilépést.

Az EU-csúcs

Az őszi tartó halasztás mellett szólt érvként, hogy a májusi EP-választást követő hónapokban, és az augusztusi teljes jogalkotási szünetben kevés olyan uniós döntés születik, amelyeket bármilyen módon veszélyeztethetne a brit kormány.

Az is eldőlt, hogy Nagy-Britanniának EP-választásokat kell rendeznie, hacsak nem tudják tető alá hozni a kilépést május 22-ig. Erre azonban a jelenlegi brit belpolitikai helyzet viszonylag kevés eséllyel kecsegtet. Ehhez kapcsolódóan viszont maradt egy fontos kitétel: ha nem tartják meg az EP-választást, június 1-jén rendezetlen Brexit következik.

May kijelentette: ha a parlamentnek május 22-ig sikerülne elfogadnia a Brexit feltételrendszeréről szóló megállapodáscsomagot, akkor az Egyesült Királyság május 31-én, brit idő szerint 23 órakor kiléphetne az Európai Unióból. A Brexitet a júniusi EU-csúcson veszik majd újból napirendre az addig lezajló események fényében, kiadva egy értékelést a helyzetről.

Donald Tusk a következőképp nyilatkozott: „Az elkövetkező 6 hónapban az ügy teljes egészében a szigetország kezében van. Ratifikálhatják a kiválási egyezményt, ebben az esetben véget ér a hosszabbítás. Újragondolhatják a Brexit-stratégiát. Még a kilépési szándékot is visszavonhatják.”

* Az összefoglalót készítette: **Gulyás Lilla**, joghallgató DE ÁJK

Források jegyzéke:

- https://index.hu/kulfold/eurologus/2019/04/10/brexit_halasztas_csucstalalkozo_dontes_nagy-britannia/
- <https://www.portfolio.hu/gazdasag/brexit-theresa-may-hazaert-es-magyarazza-a-bizonyitvanyt.4.320687.html>
- <https://www.portfolio.hu/gazdasag/a-brexit-maratonbol-most-lett-vegkepp-brexit-retesztaszta.4.320571.html>
- <https://www.vg.hu/kozelet/kozeleti-hirek/theresa-may-szerint-nem-vesznek-reszt-az-ep-valasztasokon-1458316/>

EP: TÖBB SZABADSÁG JÁR AZ APÁKNAK*

Az Európai Parlament döntése alapján, minden apának legalább tíz nap szabadság jár a gyermeke születése után. Minden apának vagy vele egyenrangú társszülőnek (ahol a nemzeti szabályozás ilyet meghatároz) joga lesz legkevesebb tíz munkanapig tartó apasági szabadságra gyermeke születésének, örökbefogadásának időszakában. Ez a tíz nap a gyermek halvaszületése esetén is jár, mely időszak alatt a betegszabadság idején járó bérre jogosult.

Az Európai Parlament továbbá két hónapja, át nem ruházható fizetett szabadsággal egészítette ki a jogszabályt. Ennek igénybevételére mind a két szülő alanyi jogon jogosult, elősegítve ezzel, hogy a gyermekgondozási feladatokból a felek egyenlően kivehessék a részüket.

Az új szabályozás célja a nemek közötti egyenlőség elősegítése, valamint reagálás a társadalomban bekövetkező változásokra.

A jogalkotó által megalkotott irányelv a tagállamok hatáskörébe utalja annak meghatározását, hogy a szülői szabadság idejére járó bér vagy juttatás minimum mértékét. Az, hogy bármelyik szülő igénybe tudja venni a szabadságot segít a családok anyagi helyzetének stabilizálásában. Erre tekintettel a tagállamoknak a szabadság idejére járó bér mértékét úgy kell meghatározni, hogy ne okozzon jelentős jövedelemkiesést, ha a jobban kereső szülő veszi igénybe a szabadságot. A gyermekszületés esetére járó szabadság mellett a rokonukat személyesen gondozó vagy a velük egy háztartásban élő, súlyosan beteg vagy életkorából fakadóan gondozásra szoruló személyt ellátó munkaerő számára nyújtandó szabadságról is rendelkezik az irányelv. Számukra évente öt nap gondozói szabadságok kell kiadni.

Mind a szülők, mind a gondozók kérhetik a rugalmas munkarend szerinti munkavégzés engedélyezését, például azt, hogy távmunkában dolgozzanak. Az ilyen kérelmek elbírálásakor munkavállalónak nem pusztán saját erőforrásait és működési kapacitását kell mérlegelnie, hanem a fogyatékos, súlyosan beteg gyermek szülei, vagy az egyedülálló szülők esetében felmerülő extra igényeket is.

A hatályos szabályozás szerint gyermek születésekor minden apának jár 5 munkanap munkaidő-kedvezmény, ha ikergyermekek jönnek a világra, akkor pedig 7 munkanap, ami időt a gyermek születésétől számított második hónap végéig kötelező a munkáltatónak kiadnia a munkavállaló kérésének megfelelően. Az irányelv átültetésére a tagállamoknak három év áll a rendelkezésükre.

* Az összefoglalót készítette: *Salya Fruzsina*, joghallgató DE-ÁJK

Források jegyzéke:

- https://index.hu/gazdasag/allas/2019/04/04/az_ep_megszavazta_hogy_legalabb_10_szabadnapja_legyen_egy_evben_az_apaknak/
- <http://www.csalad.hu/2019/04/04/tobb-szabadsag-jar-ezentul-a-szuloknek>
- https://hvg.hu/gazdasag/20190404_Dontott_az_EP_sokkal_tobb_szabadsagot_kell_adni_az_apaknak_mint_eddig

AB HATÁROZAT A VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS ALKOTMÁNYOS VÉDELMEINEK HATÁRÁRÓL*

Az Alkotmánybíróság 2019. április 9-én hozta meg azt a határozatát, amelyben azt értelmezte, hogy meddig tart a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos védelme.

Az ügy alapjául az szolgált, hogy az indítványozók 2017. április 14-én Szombathelyen egy járdaszakasz berepedezett részeit lemosható színes festékkel lefestették. Elmondásuk szerint cselekményüket balesetmegelőzési, illetve a közvélemény figyelemfelkeltésének céljából követték el. Az indítványozók által tanúsított magatartás azonban a hatóság szerint a köztisztasági szabálysértés tényállását merítette ki, így ellenük szabálysértési eljárást indítottak. Az eljárás során megállapították felelőségüket és intézkedésként figyelmeztetésben részesítették őket. Az indítványozók azonban megtámadták a hatósági határozatot, melyet viszont az elsőfokú bíróság hatályában fenntartott.

Ezt követően az indítványozók a sérelmezett bírói döntése ellen alkotmányjogi panaszt nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz, kérve annak Alaptörvény-ellenességének megállapítását. Szerintük a bírói döntés „sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében biztosított szólásszabadságukat és a X. cikk (1) bekezdésében foglalt, a művészeti alkotás szabadságához fűződő jogukat”.

Az Alkotmánybíróság a panaszt befogadta és megalapozottnak találta, így megvizsgálta, hogy valóban Alaptörvény ellenes-e a bíróság döntése. Ezzel kapcsolatban először azt vizsgálták, hogy az ügy kapcsolatban van-e a véleménynyilvánítás szabadságával, vagyis a kifogásolt cselekmény a szólásszabadság hatály alá tartozik-e, mert ha igen, akkor alkalmazni kell rá a szólásszabadság védelmét biztosító alkotmányjogi mércéket. Az AB ezzel kapcsolatban rögzítette, hogy egy cselekmény akkor tekinthető szólásszabadság hatálya alá tartozónak, ha a cselekményt elkövető a vélemény kifejezése céljából cselekedett és a közlés választott formája objektív módon is alkalmas eszköznek tekinthető a gondolatok közlésére.

Az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítással kapcsolatban leszögezte, hogy az nem csak írásban vagy szóban történhet, hanem megvalósulhat azon túli kommunikációs aktusokkal is, amennyiben azok kapcsolatban állnak a

* Az összefoglalót készítette: *Soltész Péter Ádám*, joghallgató DE ÁJK

véleményszabadság alkotmányos igazolásával. Ezt alátámasztja 4/2013. (II. 21.) AB határozat is, mely szerint „a véleménynyilvánító nemcsak szavakkal, hanem például képek, szimbólumok használatával vagy ruhadarabok viselésével is megoszthatja gondolatait” Ezek alapján az AB arra kereste a választ, hogy a betöredezett járda repedésének színes festékekkel való befestése, tekinthető-e a véleménynyilvánítás alkotmányosan védett tárgykörébe tartozó cselekménynek.

Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban először kimondta azt, hogy a bíróságok feladata megítélni azt, hogy a konkrét magatartás vandalizmus, vagy alkotmányos védelemre igényt tartó cselekmény-e. A megítélés során pedig jelentősége van annak, hogy a cselekmény nyilvánosság előtt értelmezhető közlés volt-e vagy sem. A bíróságoknak továbbá a megítéléskor a véleménynyilvánításnak más alapjoggal való kollízióját, - így különösen a tulajdonhoz való joggal való kapcsolatát- is figyelembe kell venniük.

Másodsorban az AB a cselekményeket véleménynyilvánítás szabadságához való jog megnyilvánulásaként értékelte. Szerinte az indítványozók ezzel a cselekményükkel a járda elhanyagolt állapota ellen tiltakoztak és arra akarták felhívni a figyelmet, hogy a járda kijavítására lenne szükség. Ezek alapján a konkrét cselekmény a nyilvánosság számára értelmezhető közlés volt. Továbbá hangsúlyozta, hogy az érintett járdaszakasz befestése nem okozott maradandó állagsérelmet az érintett felületen és a közlés objektív módon is alkalmas volt az üzenet továbbítására.

Az Alkotmánybíróság megemlítette azt is, hogy az eljáró hatóság és bíróság pusztán, azért állapította meg az indítványozók felelőségét, mert fennállt a cselekményük véleménynyilvánításhoz kapcsolódó jellege. Ezt azzal indokolta, hogy a fenti két szerv indoklása szerint csak az alapján vonta az indítványozókat felelőségre, mert megállapítható volt, hogy cselekményük beszennyezte a járda felületét, ugyanakkor a járda felületének más beszennyezése esetén (pl.: mikor arra sáros lábbal rátapostak, vagy ha arra krétával aszfaltrajzot készítettek), nem került sor a felelőségre vonásra, mivel ezekben az esetekben a cselekmény véleménynyilvánításhoz kapcsolódó jellege hiányzott.

Megállapította még, hogy a befestés olyan relatíve tartós figyelemfelkeltésre adott volna lehetőséget, amelyet semmilyen más módszer alkalmazása nem tett volna lehetővé. Továbbá a közterület tulajdonosa hallgatólagosan hozzájárult a cselekmények tanúsításához azzal, hogy nem lépett fel velük szemben a Szabs. tv. rendelkezései alapján. Ez a ráutaló magatartással történő tulajdonosi hozzájárulás pedig a cselekmény jogellenességét kizárja. Ezek alapján a véleménynyilvánítás szabadságának a tulajdonhoz való jogra tekintettel történő korlátozása aránytalan volt.

Végül az AB megállapította, hogy a bírói döntés nem értékelte megfelelően az indítványozók cselekményének véleménynyilvánítás szabadságával összefüggő jellegét, s emellett nem végezte el megfelelően a szükségesség-arányossági tesztet, így aránytalan módon korlátozta az indítványozók

véleménynyilvánításhoz való jogát. Emellett rögzítette, hogy a két szerv csak az alapján állapította meg az indítványozók felelőségét a köztisztasági szabálysértés vonatkozásában, hogy cselekményük a szólásszabadság körébe tartozott. Hangsúlyozta továbbá, hogy cselekmények társadalomra való veszélyessége nem állt fent, mivel „egy, a magántulajdon tárgyát nem, vagy csak a tulajdonos beleegyezésével érintő, a köztulajdon tárgyában állagsérelmet nem okozó, kommunikációs üzenetet hordozó cselekmény a véleménynyilvánítás alkotmányosan védett körébe sorolható.” Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Szombathelyi Járásbíróság végzését megsemmisítette. Végezetül érdekesség képen megemlíthető, hogy AB többségi határozatához 5 különvéleményt és 2 párhuzamos véleményt fűztek a bírák.

Források jegyzéke:

- [http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/47337aa1bf8e688ec12581da004e1048/\\$FILE/14_2019%20AB%20határozat.pdf](http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/47337aa1bf8e688ec12581da004e1048/$FILE/14_2019%20AB%20határozat.pdf) 7. oldal (2019.05.02.)
- <https://www.jogiforum.hu/hirek/40390> (2019.05.02.)

A KUKAHOLDING AKTUÁLIS FEJLEMÉNYEI*

Míg februárban káosz uralkodott a Nemzeti Hulladékgazdálkodási Koordináló és Vagyonkezelői Zrt. körül, addig tavaszra úgy néz ki, rendeződik a helyzet. A legutóbbi megoldásra váró probléma az egyszerre megérkezett, összevont számlák körül forgott. Az alapvető jogok biztosa jelentésében emiatt alaposan elmarasztalta az NHKV-t, hiszen hosszú időn keresztül nem tett eleget a negyedévenként esedékes számlázási kötelezettségének. Ilyen esetekben a kukaholding köteles lett volna tájékoztatni a lakosságot ennek okáról és következményeiről, azonban ez nem történt meg.

A hulladékgazdálkodásért felelős cég álláspontja alapján azonban minden rendben van a számlákkal, hiszen már 2018 végén megkezdte a szemétszállítási díjak kiküldését, és minden ügyfél részére biztosítja a kamatmentes részletfizetési kedvezményt. Március végéig körülbelül 3800-an éltek ezzel a lehetőséggel.

Időközben a személyi vezetésben is változások következtek be, a legfőbb ezek közül, hogy a tavaly nyáron kinevezett Gyalog Gábor helyett Pankucsi Zoltán lett a NHKV igazgatósági elnöke. A leváltott elnök neve pedig már nem is szerepel a szerv vezetői között. A kukaholding új elnöke az elmúlt években számos jelentős projektben vett részt (pl.: online pénztárgépek), emellett a hazai és európai uniós adózási és számviteli jogalkotásnál is jelen volt, mint például az audit reformnál és az új vámtörvényél. Magas pozíció betöltése is fűződik a nevéhez, hiszen a Nemzetgazdálkodási Minisztérium adózásért és számvitelért felelős helyettes államtitkár tisztségét tudta magáénak. Ezenkívül Búsi Lajos lett új igazgatóság tag, aki parlamenti képviselői is volt, és a Földművelésügyi Minisztériumban helyettes államtitkárként tevékenykedett. Az egykori fideszes szentendrei önkormányzati képviselő Dukai Miklós is új tagként szerepel a szerv vezetői között, aki amellett, hogy Belügyminisztérium önkormányzati helyettes államtitkára volt, 2006-ban a Valtos Security őrző-védő társaság irodavezetőjeként is dolgozott.

Március végén tartott sajtótájékoztató szerint megoldódni látszik a helyzet, hiszen a kukaholding elmondása alapján néhány kisebb település kivételével mindenhová megérkeznek a 2017-es és 2018-as hulladékgazdálkodási díj számlái, ezek a fizetési felszólítások 21 milliárd forintról szóltak összesen. A jövőben pedig arra fognak törekedni, hogy a kötelezettségüknek megfelelően negyedévenként egy számla érkezzon a felhasználók számára.

* Az összefoglalót készítette: *Nagy Evelin Éva*, joghallgató, DE ÁJK

Végül a NHKV körüli hírek közé tartozik, hogy értékesíti azokat a vagyonelemeket, amelyek a hulladékról szóló törvény alapján a tulajdonába kerültek. A társaság az értékesítés legegyszerűbb, költségghatékony formáját, az árverezést választotta, az eljárás 2018-ban közel három és fél milliárd forint bevételt eredményezett a holdingnak. Az elektronikus úton történő licit egyáltalán nem újkeletű, már két éve bevett gyakorlat.

Források jegyzéke:

- <https://magyarnemzet.hu/gazdasag/veget-er-a-szamlakaosz-a-hulladekholdingnal-6349376/?fbclid=IwAR1iIu3a-nhdj1J9SePwf7iZ5KimP4fqdC3Jsdn1CkaIyuj5DyvMgdiw33Y>
- https://www.napi.hu/ado/volt_helyettes_allamtitkart_igazolt_az_adotanacsado.620793.html?fbclid=IwAR2fgU3R_9u1xOQTNnWAtiAzCxPjM0vsXsLWNMi482YzOg3Ovajbaug_FhA
- <https://www.penzcentrum.hu/otthon/johet-a-csekkaradat-minden-elmaradt-szamlat-kikuld-a-kukaholding.1076199.html>
- https://hvg.hu/kkv/20190409_Olyan_csekket_kuldott_a_kukaholding_amelyet_masfel_eve_kellett_volna_befizetni

NÉGY ÚJ EURÓPAI POLGÁRI KEZDEMÉNYEZÉST VETT NYILVÁNTARTÁSBA AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG*

Európai polgári kezdeményezés indításához polgári bizottságot kell létrehozni, amely 7 olyan uniós polgárból áll, akik állandó lakóhelyük szerint legalább 7 különböző tagállamot képviselnek, és elérték a választójogi korhatárt. A kezdeményezést – melynek a Bizottság hatáskörébe tartozó területre kell vonatkoznia - nyilvántartásba kell vetetni, mely visszaigazolását követően 1 év áll rendelkezésre az aláírások összegyűjtésére. Amennyiben sikerül összegyűjteni legalább 1 millió aláírást – a vonatkozó rendelet meghatározza a tagállamonkénti aláírók minimális számát- az Európai Bizottságnak fogadja a szervezőket, majd hivatalos választ fogad el. Ebben megfogalmazza és megindokolja, hogy a polgári kezdeményezésre válaszul esetlegesen milyen intézkedésekre fog javaslatot tenni, illetve azt is megindokolja, ha a kezdeményezés nyomán nem javasol lépéseket.

1. Gyors, igazságos és hatékony megoldás az éghajlatváltozásra

Ezen európai polgári kezdeményezés célja a levegőszennyezés csökkentése érdekében a fosszilis tüzelőanyagok árának folyamatos emelése. Ez arra ösztönzi ugyanis a cégeket és a fogyasztókat, hogy tisztább, olcsóbb alternatívát válasszanak. Azzal érvelnek, hogy a tudósok és közgazdászok is egyetértenek abban, hogy a szennyezés árának megemelése és az ebből származó bevételeknek a háztartások közötti elosztása működő megoldás lehet.

2. A repülőgép-üzemanyagokra vonatkozó adómentesség megszüntetése Európában

A szervezők azt kívánják elérni, hogy a Bizottság javasolja a tagállamoknak a kerozinra vonatkozó adó bevezetését. Azzal érvelnek, hogy „a légi közlekedési ágazat adókedvezményekben részesül, pedig az üvegházhatásúgáz-kibocsátás egyik leggyorsabban növekvő forrását jelenti.”

3. Kohéziós politika a régiók egyenlőségéért és a regionális kultúrák fenntarthatóságáért

* Az összefoglalót készítette: **Gulyás Lilla**, joghallgató, DE ÁJK

A szervezők arra kérik fel a Bizottságot, hogy biztosítson „egyenlő lehetőséget [a régiók számára] a különböző uniós alapokhoz (...) való hozzáférésre annak érdekében, hogy az EU fejlődését és kulturális sokszínűségét fenn lehessen tartani”.

4. „PRO-NUTRISCORE”

E kezdeményezéssel a szervezők azt próbálják elérni, hogy legyen kötelező a „Nutriscore” jelölés feltüntetése az élelmiszeripari termékeken, annak érdekében, „hogy a fogyasztók magas színvonalú tájékoztatást kapjanak a termékek tápértékéről az egészségük megóvása érdekében”. Céljuk, hogy a tápértékre vonatkozó jelölések könnyebben olvashatóak és érthetőbbek legyenek.

Azoknak a polgároknak, akik támogatni szeretnék egy kezdeményezést, papír- vagy elektronikus formátumban ki kell tölteniük egy, a támogató nyilatkozatok gyűjtésére szolgáló formanyomtatványt. Ugyanazt a kezdeményezést csak egyszer lehet aláírni.

Források jegyzéke:

- <https://www.jogiforum.hu/hirek/40425>
- <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/basic-facts>
- <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/open/details/2019/000009>
- <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/open/details/2019/000008>
- <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/open/details/2019/000007>
- <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/open/details/2019/000006>

VÉDŐOLTÁSELLENES PANASZ ÜGYÉBEN DÖNTÖTT AZ AB*

Az elmúlt évszázadok során a tudomány vívmányainak köszönhetően sok, korábban halálos kimenetelű betegség került legyőzésre egyszerű védőoltások által. Mára számos védőoltás beadása kötelező, melyeket az állam költségvetési forrásból támogat, így minden állampolgár számára ingyenesen biztosítottak. Azonban egyre több azoknak a szülőknek a száma, akik megtagadják a gyermekük részére a védőoltás beadását. Egy ilyen ügyben kellett állást foglalnia az Alkotmánybíróságnak is. Az Alkotmánybírósághoz benyújtott panasz arra irányult, hogy a bíróság állapítsa meg egy gyermek családból való kiemeléséről szóló döntés alaptörvény-ellenességét, és semmisítse is meg azt.

Az alaptényállás szerint a szülők mind a védőnői szolgáltatásokat, mind a kötelezően és szabadon választható védőoltásokat visszautasították a 2015-ben született gyermekük esetében. A hatóságok kivonták a gyermeket a szülők felügyelete alól ezzel korlátozva a szülők neveléshez fűződő jogát.

A szülők érvelése szerint a gyermek családból való kiemelésével, a gyerek lelkében, egészségi állapotában olyan visszafordíthatatlan kárt okoz a magyar állam, amely súlyos alapjogi sérelemnek minősül.

Az Alkotmánybíróság olyan döntést hozott, amely szerint a panasz kifogásaiban nem felelt meg a bírói döntés ellen irányuló alkotmányjogi panasz előírt követelményeinek. Ennek ellenére, bizonyos alkotmányos kifogások tisztázása érdekében az Alkotmánybíróság a panaszt mégis „külön befogadási eljárás mellőzésével, érdemben bírálta el”.

Indoklásában kifejtette, hogy az Alaptörvény értelmében nemcsak a családnak, hanem az államnak is biztosítani kell a gyermekek számára azt a védelmet és gondoskodást, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésükhöz szükséges.

Az, hogy a szülők tudatosan kivonták gyermeküket az egészségügyi és gyermekvédelmi szervek látóköréből, az állam számára kontrollálhatatlanná vált a gyermek egészségi állapota, testi és értelmi fejlődése. Ez pedig nem csupán az egyént, hanem az egész társadalmat veszélyezteti közegészségügyi szempontból.

A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogának jogosultja a gyermek, míg kötelezettje elsődlegesen a család, másodlagosan pedig az állam. A szülők nevelési jogának elvonása azonban csak ideiglenes lehet. Amint garantálható az egészségügyi hatóságok és a szülők közötti együttműködés és a

* Az összefoglalót készítette: *Salya Fruzsina*, joghallgató, DE ÁJK

szülők megszüntetik a jogszabálysértő állapotot, a gyermeket vissza kell helyezni a családba.

Források jegyzéke:

- https://www.alkotmanybirosag.hu/uploads/2019/04/sz_iv_1089_2018.pdf
- https://index.hu/belfold/2019/04/11/lemosta_az_oltasellenesek_erveleset_az_alkotmanybirosag/
- https://www.napi.hu/magyar_gazdasag/oltas-gyerek-szulo-alkotmany-birosag.682291.html

KÉPTELEN SZABADULNI EURÓPÁTÓL A MINISZTERELNÖKÉT VESZTŐ NAGY-BRITANNIA*

Lassan három éve zajlott le az a népszavazás, amely teljes mértékben felborította az angol politikai életet és ezzel együtt az egész Európai Unió közösségét, hiszen a történelemben először éltek az EUSZ 50. cikk adta lehetőséggel, miszerint egy tagállam elhagyhatja az Uniót. Ebben az időszakban vált mindenki számára ismerté Theresa May neve, mivel ő lett Nagy-Britannia új, egyben második női miniszterelnöke, aki végtelennek tűnő tárgyalások és egyezkedések után, nemrég jelentette be lemondását.

A korábban belügyminiszterként tevékenykedő May, David Cameron lemondása után került a kormány élére. Alapvetően a maradás mellett kampányolt, azonban megválasztott vezetőként úgy döntött, megpróbálja végigvinni a nép akaratát a lehető legkedvezőbb módon. Nehéz helyzetben volt, hiszen, ha az nem lett volna elég, hogy útközben sokan már szerettek volna inkább visszatáncolni, és semmisnek tekinteni a népszavazást, a kilépés mellett állók is különböző módon képzelik el a távozást. A „hard brexit” azaz a „kemény kiválás” támogatói teljes mértékben szeretnének elszakadni az Uniótól, megszakítva ezzel minden fontos kapcsolatot, azonban a „soft brexit” képviselői inkább egy megegyezésen alapuló kiválásban gondolkoznak, amelynek köszönhetően egy erősebb gazdasági együttműködés jönne létre. Szóba jöttek még más megoldások is, mint például egy kanadai típusú egyezmény, amelynek köszönhetően a jelenleginél egy korlátozottabb szabadkereskedelmi megállapodás jönne létre, vagy épp Norvégiához hasonlóan az Európai Gazdasági Térséghez csatlakozva férne hozzá Nagy-Britannia is a közös piachoz.

Az elmúlt években a brit kormányfő szinte folyamatosan ingázott a szigetországi parlament és az EU intézményei között; amikor sikerült az egyik oldalon kompromisszumot kötni, akkor a másik oldalnak biztosan nem tetszett a kiegyezés valamely feltétele, sőt időközben még a saját pártja támogatását is elvesztette.

A legutolsó állás szerint May ígéretet tett, miszerint március 29-ig megtörténik az EU-ból való kiválás, a megegyezés azonban ekkor sem történt meg, így egy nagyon ellentmondásos helyzet állt elő, hiszen az épp távozni akaró tagállamnak szavaznia kellett az Európai Parlamenti választásokon. A

* Az összefoglalót készítette: *Nagy Evelin Éva*, joghallgató, DE ÁJK

voksok leadásra május 23-án került sor, ami nem zajlott a legmegfelelőbb ütemben, hiszen több külföldi európai állampolgártól is érkezett bejelentés, hogy nem tudtak élni az őket illető választójogukkal, mivel nem szerepeltek a névjegyzékben. Természetesen ez a súlyos hiba azért történhetett meg, mert szinte az utolsó pillanatig abban a hitben voltak, hogy nem kell megtartani a szavazást, és még előtte sikerül megegyezni a kilépést illetően.

A miniszterelnök lemondása előtt új népszavazás megtartása is felmerült, ami szintén nem növelte a népszerűségét. A bejelentésében elmondta, hogy addig marad, amíg meg nem választják az utódját, akire nagy felelősség hárul majd, hiszen a jelenlegi állás szerint október 31. a határideje a kilépésnek, ami már alapból egy meghosszabbított lehetőség a Szerződésben szereplő 2 évhez képest.

Források jegyzéke:

- https://index.hu/kulfold/2019/05/24/theresa_may_bejelentes_br_exit_nagy-britannia_kormanyfo/
- <https://www.portfolio.hu/gazdasag/nem-eleg-a-brex-it-ujabb-botrany-van-a-brit-ep-valasztas-miatt.325391.html>
- <https://24.hu/kulfold/2018/09/24/brex-it-eu-nepszavazas-theresa-may/>
- https://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/lemondas-theresa-may-junius-7-brex-it.684820.html

ELHALASZTVA? MÉG SEM ÁLL FEL AZ ÖNÁLLÓ KÖZIGAZGATÁSI BÍRÓSÁG?!*

Egyet előre, kettőt hátra. - Blogunk az elmúlt két évben, folyamatosan nyomon követte az önálló közigazgatási bíróság kialakításának rögzös útját. Volt úgy, hogy lesz, volt úgy, hogy még se. Aztán mégis. Közel egy éve beszámoltunk az "utolsó simításokról", melynek része volt az Alaptörvény módosítása is. Akkor úgy tűnt lebontottak minden „akadályt” és valóban lesz különálló közigazgatási bíróság. Az új rendszer felállítását 2020-ra ígérték. De 2019. május 30-án a kormány bejelentette, hogy határozatlan időre el kívánja halasztani az önállósítást.

Az elmúlt időszakban EU-s és nemzetközi szinten is erős kritika és heves vita övezte a reformelképzeléseket. A tervezet kritikussai szerint nem is jogi, sokkal inkább politikai megfontolások indokolják az önálló bírói kar felállítását. Szerintük a javaslat alapján a kormány irányítása és felügyelete alatt működő "bábbíróság" állna fel. Például a bírák kinevezése és felmentése miniszteri kézbe kerülne. Az új bírói kar döntene végső soron többek között adó-, energia- és közbeszerzési ügyekről, sőt tüntetésekkel vagy akár választásokkal kapcsolatos jogvitákról is.

Az itt említett és ehhez hasonló pontok miatt a bírói függetlenség léte megkérdőjeleződött mind az uniós, mind pedig nemzetközi szinten. A kormány szerint bár a jogállamiság szempontjából nem kifogásolható a tervezett intézkedés, azonban az elmúlt időszak heves eu-s és nemzetközi vitái miatt indokolt az önállósítás elhalasztása. A kormány azt kommunikálta, hogy nyitott a vitára, de amíg nincs "megnyugtató légkör" a kérdés körül, nincs itt az ideje az önálló közigazgatási bíróságnak...

Források jegyzéke:

- https://index.hu/belfold/2019/05/30/kormanyinfo_135_gulyas_gergely_varga...
- https://index.hu/belfold/2019/05/30/elhalasztjak_a_kozigazgatasi_birosag...
- <https://www.sonline.hu/orszag-vilag/a-kormany-kezdemenyezisi-a-kozigazgata...>

* Az összefoglalót készítette: **Dr. Széles Krisztina**, doktorandusz, DE ÁJK

A FIKTÍV SZÁMLÁK ESETÉN FENNÁLLÓ HOZZÁADOTTÉRTÉK-ADÓ LEVONÁSI JOGRÓL DÖNTÖTT AZ EUB*

2019. május 8-án az Európai Unió Bírósága meghozta döntését a fiktív számlák esetén fennálló hozzáadottérték-adó (héta) levonási jogról, illetve a jogosulatlan héa levonás esetén alkalmazandó bírság adóalapjáról. Az ezzel kapcsolatos jogi probléma nem egyedülálló, ugyanis a Kúria is nemrégiben hozott döntést hasonló témában, a fiktív ügyletekre vonatkozó ÁFA visszaigényléssel kapcsolatban.

Az EUB előtt zajló alapügy tényállása az volt, hogy egy villamosenergia-termeléssel és értékesítéssel foglalkozó olasz társaság, úgy növelte meg fiktíven a számláin szereplő összegeket, hogy ugyanazon villamosenergia-mennyiségeket, ugyanazon az áron és ugyanazon csoporthoz tartozó társaságok között körkörös eladási mechanizmussal értékesítette. Ezen ügyletek azonban nem okoztak a költségvetésnek adóbevétel kiesést, mivel a társaság teljesítette az egyes villamosenergia adásvételi ügyletei után keletkező héa fizetési kötelezettségét. Az olasz adóhatóság ezt észlelve megtagadta azon ügyletek utáni héa-levonást, amelyek a villamosenergia tényleges átadása hiányában fiktívnek minősültek. Továbbá a társaságot a jogellenesen levont héa összegének megfelelő összegű bírsággal sújtotta. Az adóhatóság szerint a fiktív ügyletek egyetlen célja az volt, hogy a társaság a banki finanszírozásban való részesülés céljából a könyvelésben nagyobb összegeket mutasson fel.

A társaság a hatóság határozataival szemben keresetet indított a megyei adóügyi bíróságon, amelyet azonban elutasítottak. A társaság az ítélet ellen fellebbezett és a fellebbezés során eljáró tartományi adóügyi bíróságnak már kétségei voltak a nemzeti szabályozás uniós joggal való összeegyeztethetőségéről, így az uniós jog értelmezésével kapcsolatban az Európai Unió Bíróságához fordult előzetes döntéshozatali eljárás keretében.

A tagállami bíróság három kérdést intézett az EUB-hoz. Az első két kérdés arra vonatkozott, hogy „úgy kell-e értelmezni a héa-irányelvet, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a fiktív ügyletekre vonatkozó héa levonását kizárja, ugyanakkor ezen adó – beleértve a fiktív ügylet utáni adót is – megfizetésére kötelezi azokat a személyeket, akik héát tüntetnek fel a számlán.” A harmadik pedig arra irányult, hogy „egy olyan helyzetben, mint amilyen a jelen ügy, az arányosság elvét úgy kell-e értelmezni, hogy azzal

* Az összefoglalót készítette: *Soltész Péter Ádám*, joghallgató, DE ÁJK

ellentétes az olyan nemzeti jogszabály, amely alapján a jogellenes héa-levonást az elvégzett levonás összegével megegyező bírsággal szankcionálják?”

Az első két kérdés megválaszolása előtt rögzítette a bíróság, hogy az uniós irányelv 168. cikke alapján a héa levonásának joga, akkor gyakorolható, hogy ha a termékek vagy „beszerzése”, vagy igénybevétele érdekében felmerült költségek az adólevonásra jogosító, adóköteles értékesítési ügyletek árának alkotóelemét képezik”. Ez azt jelenti jelen esetben, hogyha a termék beszerzése vagy a szolgáltatás igénybevételére irányuló ügylet fiktív, akkor nem áll fenn semmilyen tényleges termékértékesítés vagy szolgáltatásnyújtás, így adólevonási jog sem keletkezhet. A le nem vonható adólevonás joga pedig a számla címzettjére vonatkozik.

Másrészt a bíróság a vonatkozó irányelv 203. cikke alapján azt is megjegyezte, hogy ha a számla kibocsátója a számláján héát tüntet fel, akkor azt köteles is megfizetni. A héa megfizetése tehát a számla kibocsátóját terheli, a héa le nem vonhatósága pedig a számla címzettjét. Az alapügyben azonban minden egyes gazdasági szereplő egyszerre volt a héát feltüntető számla kibocsátója, és egy másik olyan számla címzettje is. Ezért, úgy voltak kötelesek a héát megfizetni, hogy azt később nem tudták levonni.

A bíróság ezek után következtetett a héa-levonási mechanizmus két céljára, amely egyrészt az, hogy a „vállalkozót teljes egészében mentesítse valamennyi gazdasági tevékenysége keretében fizetendő vagy megfizetett héa terhe alól, amennyiben azok héa kötelesek”. Másrészt az, hogy az adócsalást, az adóelkerülést és az esetleges visszaéléseket megelőzzék. „Márpedig az adóbevétel-kiesés veszélye főszabály szerint nem hárul el teljesen, amíg a héa összegét jogosulatlanul feltüntető számla címzettje ezen adó levonása céljából felhasználhatja a számlát”.

Jól láthatóan a két cél között kollízió van, amely feloldása érdekében a bíróság megnézte, hogy a héa megfizetési és a le nem vonási kötelezettség az arányosság elve alapján nem lépte-e túl a cél eléréséhez szükséges mértéket és nem sérti-e ezzel kapcsolatban a héa-semlegesség elvét.

Ezzel összefüggésben rögzítette, hogy a héa-semlegesség elvének tiszteletben tartását biztosítja az, ha a tagállam előírja azt, hogy „minden jogosulatlanul felszámított adó helyesbíthető, amennyiben a számla kibocsátója bizonyítja jóhiszeműségét, vagy ha kellő időben és teljes mértékben elhárítja az adóbevétel-kiesés veszélyét”.

Ez jelen ügyre vonatkozóan azt jelenti, hogy ugyan a társaság jóhiszeműségének hiányában nem lenne jogosult az adólevonásra, azonban, mivel a társaság fiktív ügyletei semmilyen adóbevétel-kiesést nem okoztak a költségvetésnek, így a számlán szereplő megfizetett adó visszatérítésére mégis jogosulttá válik. Továbbá ez - általánosságban - a többi ügyre vonatkozóan azt jelenti, hogy a tagállamok kötelesek arra, hogy a fiktív számla kibocsátójának lehetővé tegyék azt, hogy az e számlán szereplő megfizetett adó visszatérítését

kérje, amennyiben kellő időben és teljes mértékben elhárította az adóbevétel-kiesés veszélyét.

Ezek alapján az első két kérdésre azt a választ adta a bíróság, hogy „az alapügyhöz hasonló ügyekben nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a fiktív ügyletekre vonatkozó hozzáadottérték-adó levonását kizárja, ugyanakkor ezen adó megfizetésére kötelezi azokat a személyeket, akik héát tüntetnek fel a számlán, feltéve hogy a nemzeti jog lehetővé teszi az e kötelezettségből eredő adótartozás helyesbítését, ha az említett számla nem jóhiszeműen eljáró kibocsátója kellő időben és teljes mértékben elhárította az adóbevétel-kiesés veszélyét, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia”.

A harmadik kérdés megválaszolása előtt pedig azt is rögzítette az EUB, hogy a tagállomoknak az irányelv alapján lehetőségük van olyan intézkedéseket elfogadni, amelyek a héa pontos beszedésére és az adócsalás megakadályozására irányulnak. Azonban a tagállomok ezen hatáskörüket az arányosság és a héa-semlegesség elvének a tiszteletben tartásával gyakorolhatják csak. Ennek kapcsán mérlegelni kell azt, hogy „a szankció megfelel-e az arányosság elvének és figyelembe kell venni különösen az e szankció által büntetendő jogsértés jellegét és súlyát, valamint a szankció összege meghatározásának módjait”.

A nemzeti jog szerint a bíróság adóalapja nem az adótartozás volt, hanem a jogosulatlanul levont adó összege. Ez azért releváns, mert az adótartozás és jogosulatlanul levont adó összege nem mindig esik egybe. Előbbi ugyanis a megfizetendő héa és levonható adó közötti különbség lesz. Az alapügyben pedig ez a két szám el is tért egymástól, mivel a társaság adótartozása nulla volt, hiszen szabályszerűen megfizették a héát. A bíróság adóalapja viszont a jogosulatlanul levont, előzetesen felszámított adó összegének 100%-a volt. Így teljesen figyelmen kívül hagyta a társaság adótartozásának hiányát. Mindezek alapján a 3. kérdés tekintetében az EUB azt a választ adta, hogy az alapügyhöz hasonló ügyekben arányosság és a héa-semlegesség elvével ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a jogellenes héa-levonást az elvégzett levonás összegével megegyező bírsággal szankcionálja.

Források jegyzéke

- <https://www.jogiforum.hu/hirek/40504> (2019.06.01.)
- www.curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=213856&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1442963 (2019.06.01.)

AB: NEM ALAPTÖRVÉNY-ELLENES A HAJLÉKTALANSÁG KRIMINALIZÁLÁSA*

Az Alaptörvény 2018-as hetedik módosítása alaptörvényi szintre emelte az életvitelszerű közterületen tartózkodás általános tilalmát. A Parlament 2018. október 15-i hatállyal módosította a szabálysértési törvényt, melynek értelmében aki életvitelszerűen közterületen tartózkodik, az szabálysértést követ el. Amennyiben 90 napon belül valakit már háromszor figyelmeztettek, a negyedik alkalommal kötelező megindítani ellene a szabálysértési eljárást.

Az indítványozó bírók szerint a támadott rendelkezések ellentétesek a jogállamiság elvével és az emberi méltósághoz való joggal. Hivatkoztak az Alkotmánybíróság 2012-ben hozott döntésére, melyben megsemmisített egy hasonló szabálysértési tényállást, valamint arra, hogy az Alaptörvény időközben módosított szövege nem indokolja az életvitelszerű közterületi tartózkodás kriminalizálását.

Az AB döntése

Az AB a napokban közzétett határozatában úgy foglalt állást, hogy a megváltozott alaptörvényi szabályozásra tekintettel a korábbi 2012-es alkotmánybírósági határozat nem alkalmazható. Az AB hangsúlyozta, hogy az Alaptörvény hatályos szövegét tekinti irányadónak, valamint az Alaptörvényt, illetve annak módosítását tartalmilag nem vizsgálhatja felül.

A többségi vélemény szerint a támadott szabályozás megfelel a szabálysértési jog alkotmányos követelményének, valamint érvényesíti annak garanciáit. Úgy érvelnek, hogy a szabályozás azokkal szemben állapít meg szankciót, akik az erre irányuló alaptörvényi tilalom, valamint a többszöri, kifejezett felhívás ellenére sem kívánnak felhagyni az életvitelszerű közterületen tartózkodással. Az AB szerint tehát a támadott tényállás tehát nem a hajléktalan létet szankcionálja, hanem az együttműködési kötelezettség megsértéséhez fűz jogkövetkezményt.

Az AB hangsúlyozza, hogy az Alaptörvényből az állam fokozott intézményvédelmi kötelezettsége következik, avagy az érintett személyeknek az ellátórendszerbe való bekerüléséről gondoskodni kell. Az egyén együttműködésének hiányában a szabálysértési szankció mint végső eszköz áll az állam rendelkezésére. Az AB kimondta, hogy a szabálysértési szankció csak

* Az összefoglalót készítette: **Gulyás Lilla**, joghallgató, DE ÁJK

akkor alkalmazható, ha a hajléktalan személy ellátórendszerben való elhelyezése a cselekmény elkövetésekor igazolhatóan biztosított volt.

Az AB szerint tehát nem alaptörvény-ellenes a szabálysértési törvénynek az életvitelszerű közterületen tartózkodás tilalmára vonatkozó szabályozása.

A határozathoz Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolást csatolt, míg Czine Ágnes, Juhász Imre, Hörcherné Marosi Ildikó, Schanda Balázs, Stumpf István és Szalay Péter alkotmánybíró különvéleményt fűzött. A testület tehát 7:6 arányban szavazta meg jelen határozatot.

Kiemelendő, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján 2018 októberétől 2019 márciusáig összesen 338 esetben alkalmazott helyszíni figyelmeztetést a rendőrség „életvitelszerű közterületi tartózkodás” szabályainak megsértése miatt. Úgy tűnik, a jogszabály a gyakorlatban megbukott, hiszen januártól március közepéig egyetlen hajléktalan embert sem állítottak bíróság elé azért, mert az utcán élt.

Források jegyzéke:

- <https://alkotmanybirosag.hu/dontes/ab-hatarozat-biroi-kezdemenyezes-targyaban/>
- <https://tasz.hu/cikkek/embertelen-alkotmanybirosagi-dontes-szuletett-a-hajlektalan-emberek-elzarasarol>
- <https://www.jogiforum.hu/hirek/40563>
- https://index.hu/belfold/2019/06/06/alkotmanybirosag_alaptorveny_ab_dontes_hatarozat_hajlektalan_hajlektalantorveny/

A FŐTANÁCSNOKI INDÍTVÁNY SZERINT NEM ELLENTÉTES AZ UNIÓS JOGGAL A TÁVKÖZLÉSI KÜLÖNADÓ*

A magyar parlament 2010 őszén fogadta el az ágazati különadókról szóló törvényt, amely alapján 2010 és 2012 között mintegy 500 milliárd forintnyi adót szedett be a magyar állam. A Vodafone Magyarország évekkel később a Fővárosi Közigazgatási- és Munkaügyi Bíróság előtt vitatta a távközlési különadónak az uniós joggal való összhangját. A Fővárosi KMB előzetes döntéshozatali eljárás keretein belül kérte ki az Európai Unió Bíróságának véleményét.

A Vodafone álláspontja szerint az adórendszer diszkriminatív és a letelepedés szabadságának elvébe ütközik. Diszkriminatívnak tekinthető ugyanis olyan, az árbevételhez igazodó progresszív adómérték-rendszert alkalmaz, amelyben az adómentes, illetve a legalacsonyabb kulcs alá eső kategóriákba lényegében csak az alacsony árbevételű, magyar tulajdonú adóalanyok tartoznak, míg a legmagasabb teher kizárólag a magas árbevételű, külföldi tulajdonú adóalanyokra alkalmazandó, amelyek az általuk befizetett különadó döntő részét e legmagasabb sáv alapján fizetik meg.

Az előzetes döntéshozatali eljárásban ugyan még döntés nem született, Juliane Kokott német főtanácsnok a héten ismertette az indítványát, amelyben kifejtette milyen döntés kellene hoznia – álláspontja szerint - a Bíróságnak. Egyrészt abban a kérdésben foglalt állást, hogy a különadó sérti-e a letelepedés szabadságát, másrészt, hogy különadóra vonatkozó szabályozás összhangban áll-e az uniós joggal.

Az első kérdésre vonatkozóan a főtanácsnok úgy véli, hogy a távközlési különadó bevezetése révén nem áll fenn a vállalkozások letelepedésének korlátozása. Indoklása szerint a magyar jogalkotó által választott, árbevételekhez kapcsoló szempont nem mutatja azt, hogy különbséget kíván tenni a hazai és a külföldi vállalkozások között. Indítványában kifejtette, hogy a progresszív adózás jellemzője, hogy a nagyobb árbevételű vállalkozások magasabb átlagos adókulcs alá tartoznak, mint a kisebb árbevételű vállalkozások, ami által a vállalkozások e két csoportja eltérő bánásmód alá esik. Az adókulcs ebből a szempontból történő meghatározása sem érinti hátrányosabban a külföldi vállalkozásokat, mint a hazaiakat.

Azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a távközlési adó az állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályokba ütközik-e, a főtanácsnok a Bíróság ítélkezési gyakorlatát hívta segítségül, amely szerint egy adóalany annak

* Az összefoglalót készítette: *Salya Fruzsina*, joghallgató, DE ÁJK

érdekében, hogy kivonja magát az adózási kötelezettség alól nem hivatkozhat arra, hogy állami támogatásnak minősül olyan mentesség, amelyben más vállalkozások is részesülnek. Ezek alapján a főtanácsnok szerint az állami támogatás uniós joggal történő vizsgálatára irányuló kérdés elfogadhatatlan. Abban az esetben, ha a Bíróság mégis elfogadhatónak ítéli meg, a főtanácsnok szerint a távközlési különadó nem biztosít az állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályokkal össze nem egyeztethető szelektív előnyt.

A szelektív előny az érintett vállalkozások viszonyában való fennállásának megállapítását ugyanis már önmagában kizárja az a körülmény, hogy az eltérő árbevételű és pénzügyi helyzetű vállalkozások nincsenek összehasonlítható jogi és ténybeli helyzetben. A főtanácsnok megállapítja, hogy a távközlési különadó, mint árbevétel-alapú közvetlen jövedelemadó nem forgalmiadó-jellegű, így nem ütközik a hozzáadottérték-adó irányelvbe. A fenti következtetésekre tekintettel a főtanácsnok álláspontja szerint a magyarországi távközlési különadó összhangban van az uniós joggal. Fontos megemlíteni, hogy a főtanácsnok indítványa nem köti a Bíróságot. A bírák ezután kezdik meg a tanácskozást, hogy meghozzák az ítéletet.

Források jegyzéke:

- https://www.napi.hu/magyar_gazdasag/perel_a_multi_szazmili_ardokat_bukhat_el_a_magyar_allam.659301.html
- https://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/magyarorszag_nagy_gyozelem_elott_all.686041.html
- [Juliane Kokott főtanácsnoknak a C-75/18. sz. Vodafone ügyben ismertetett indítványa](#)

SZERZŐINK FIGYELMÉBE

A Közjavak folyamatosan várja a minimum 10.000, maximum 25.000 karakter terjedelmű, a folyóirat profiljába illeszkedő tanulmányokat. A kéziratok megküldése előtt javasoljuk a formai követelményekre vonatkozó szabályok áttanulmányozását. A megjelentetni kívánt tanulmányokat a szerkesztőbizottság részére az alábbi e-mail címre kérjük megküldeni: bartha.ildiko@law.unideb.hu

A szerkesztőbizottság által befogadott tanulmányok hagyományos módon, a negyedévente megjelenő elektronikus folyóiratban, valamint az interaktív kozjavak.hu blogoldalon is megjelennek. Erre tekintettel a tanulmányok elkészítését és benyújtását kétféle formában kérjük megtenni.

Formai követelmények

A tanulmányokat word dokumentumban, Times New Roman betűtípusban, 12-es betűmérettel, normál sortávolsággal, sorkizártan kérjük elkészíteni.

Hivatkozási rendszerre vonatkozó követelmények

A szerkesztőbizottság kéri a szerzőket, hogy amennyiben lehetőség van rá, a tanulmányokat egyfelől a hagyományos szöveggözi lábjegyzettel ellátott formátumban, valamint az elektronikus megjelentetést elősegítő sorközi hivatkozásokat tartalmazó változatban is szíveskedjenek elkészíteni.

1. Blog változat:

Amennyiben a forrás nyilvános weboldalon is teljes terjedelemben elérhető (pl. egy hatályos törvényszöveg, tanulmány, jelentés stb.), akkor a wordbe ágyazott hiperhivatkozással (a hiperlinket a szövegben a forrásra egyértelműen utaló szóhoz vagy szókapcsolathoz rendeljük hozzá).

Példa:

"Az információszabadság lényege, hogy a társadalom tagjainak joga van a közérdekű adatokat ([Infotv. 3. § 5.](#)) megismerni, betekinteni az ezekkel kapcsolatos dokumentációba."

Amennyiben tudományos irodalmi forrást hivatkozunk meg ezzel a módszerrel, a hiperlink alatt csak olyan elérhetőséget adjunk meg, amely a közlemény bibliográfiai adatait is teljeskörűen tartalmazza és a szerzői jogi követelményeknek megfelelően lett közzétéve. Amennyiben ez nem lehetséges, a 2. pontban ismertetett hivatkozási formát alkalmazzuk.

Ha nem érhető el (vagy nem teljes terjedelemben) a forrás nyilvános weboldalon, a forrást a megfelelő szövegrész után szögletes zárójelben jelöljük a folyóirat változathoz lentebb megadott hivatkozási rendszer szerint.

2. Folyóirat változat:

Könyveknél:

Sivák József–Vigvári András (2012): *Rendhagyó bevezetés közpénzügyek tanulmányozásába*. Budapest: Complex, 35-40. old.

Tanulmánykötetben, gyűjteményes kötetben megjelent szövegek esetében:

Mickiewicz, Ellen (2000): Institutional Incapacity, the Attentive Public, and Media Pluralism in Russia. In: Richard Gunther, Richard-Mughan, Anthony (eds.): *Democracy and the Media*. Cambridge: Cambridge University Press., pp. 85–121.

Folyóiratban megjelent tanulmány esetében:

Selck, J. Torsten (2004): On the Dimensionality of European Union Legislative. In: *Journal of Theoretical Politics*. Vol. 16., No. 2. April, pp. 203–222.

Hetilapokban/napilapokban megjelent, szerző nélküli írások hivatkozása:

Közös rendszer – felkészült irányítás (2011). In: *Szabadhajdú Városi Hetilap*, 2011. 21. évf. 42. sz. (12. 20.) 4–5. old.

Mindegyik fenti esetben az alábbiak szerint kérjük a pontos oldalszám megjelölését, amennyiben szükségessé válik: magyar szakirodalomnál „34–54. old.” és angol szakirodalomnál „pp. 34–54.”

Kérjük, hogy a szerzők a tervezett tanulmány részét képező képeket, ábrákat vagy táblázatokat is külön dokumentumban is küldjék el (ábrák és táblázatok esetében olyan formátumban, amelyben lehetséges ezek szerkesztése - diagramoknál excelben).

© 2019 MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport.

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a szerzők írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható.

Idézni, szöveges tartalmat átvenni csak a forrásra való hivatkozással szabad.